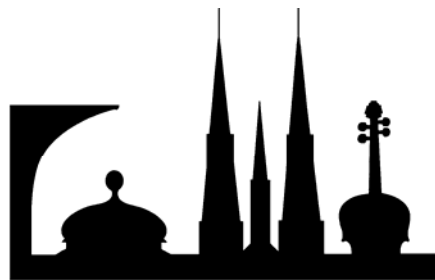

Vad händer med barnkörerna?

Enkätundersökning riktad till kyrkomusikerna i Uppsala stift

Eva Larsson-Westin

C-uppsats 2005
Institutionen för musikvetenskap
Uppsala universitet

VAD HÄNDER MED BARNKÖRERNA?

Enkätundersökning riktad till kyrkomusikerna i Uppsala stift

Eva Larsson-Westin

Institutionen för musikvetenskap
Uppsala universitet
Handledare: Kia Hedell
C-uppsats
Vt 2005

Abstract

Eva Larsson-Westin: Vad händer med barnköerna? Enkätundersökning riktad till kyrkomusikerna i Uppsala stift. Uppsala: Musikvetenskap vt 2005. C-uppsats.

Uppsatsens syfte är att dokumentera hur barnkör och barnkörledarroll i Uppsala stift utvecklats de senaste 15 åren och att ge en bild av dagens läge i stiftets barnköer.

Då ingen dokumentation avseende utveckling av Uppsala stifts barnköer respektive barnkörledares arbetssituation tidigare gjorts, beslöt jag att undersöka situationen med hjälp av en enkät. Enkäten sändes under maj månad 2004 ut till samtliga kyrkomusiker med tjänst i Svenska kyrkan i Uppsala stift, 181 personer. Av dessa hade 104 personer barnkör i tjänsten vid tiden för enkäten. Enkäten besvarades av 49 personer.

De svarande har uttryckt ett stort missnöje med den låga prioritet barnkör har i grundutbildningarna och de anser att barnkörarbetet är mer tidskrävande i dag än för 15 år sedan. Dagens körbarn upplevs som mer okoncentrerade och stressade än tidigare generationers. Åldrarna på barnkoristerna har sjunkit och många barn har idag problem med sin röst. En majoritet av de svarande framträder aldrig eller ytterst sällan med flerstämmig sång med sin barnkör. De körledare som låter sin barnkör framträda med stämsång, har en bred utbildning - i de flesta fall en pedagogutbildning av något slag utöver den kyrkomusikaliska grundutbildningen - och lång erfarenhet av barnkörarbete. De svarande upplever, trots svårigheter, arbetet som roligt.

INNEHÅLL

Abstract.....	4
Innehåll	5
Förord	6
Inledning.....	7
<i>Bakgrund.....</i>	7
<i>Syfte.....</i>	8
<i>Forskningsläge.....</i>	8
<i>Metod och material.....</i>	13
<i>Avgränsning och definitioner.....</i>	14
<i>Disposition.....</i>	15
Presentation och analys av enkätsvar.....	16
<i>Den svarande.....</i>	16
<i>Utbildning och fortbildning.....</i>	17
<i>Frågor till de körledare som lett barnkör under det senaste året.....</i>	22
<i>Påståenden att värdera.....</i>	36
<i>Öppna svar.....</i>	47
Sammanfattning.....	53
<i>Den svarande.....</i>	53
<i>Utbildning och fortbildning.....</i>	53
<i>Framförda sånger.....</i>	55
<i>Ett tidskrävande arbete.....</i>	56
<i>Ett roligt arbete.....</i>	56
<i>Öppna svar.....</i>	57
Slutdiskussion.....	58
Käll- och litteraturförteckning.....	61
<i>Källor.....</i>	61
<i>Litteratur.....</i>	62
Bilagor.....	64
<i>Enkäten.....</i>	65
<i>Diagram och enkätsvar.....</i>	69

Förord

När jag för ett och ett halvt år sedan bestämde mig för att läsa metodkursen och skriva C-uppsats i musikvetenskap, kändes det - även om mitt nuvarande arbete som kantor är omväxlande - som ett välbehövligt avbrott i vardagen och en möjlighet att få fundera kring några frågeställningar som då och då dyker upp i samband med arbetet. De mest angelägna funderingarna rör ämnet barnkör och mina upplevelser av hur arbetet med barnkör förändrats under årens lopp. På ett tidigt stadium beslöt jag att försöka kartlägga situationen i Uppsala stifts barnkörers med hjälp av en enkät riktad till kyrkomusikerna i stiftet. Jag vill här varmt tacka alla kollegor, som tagit sig tid att svara på mina frågor. Min förhoppning och tro är att vi med hjälp av varandras erfarenheter kommer betydligt längre än om vi stretar på var sina håll.

Tack också till Uppsala stift och Jarri Ederth, som våren 2004 vikarierade som musikkonsulent i stiftet och såg till att enkäten distribuerades till kyrkomusikerna. Ordinarie musikkonsulent Maria Schildt vill jag tacka för värdefulla synpunkter på uppsatsens innehåll. Örjan Broman, pensionerad lärare och obotlig blockflöjtsentusiast i Valbo församling, förtjänar ett tack för sina råd angående det datatekniska i samband med utformningen av enkäten. Elisabet Selinus, kollega och vän med blick för korrekturfel, tackar jag för att hon lusläst uppsatsen och fungerat som bollplank i diverse frågor. (Dock – alla eventuella fel är mitt ansvar!) Min handledare, Kia Hedell, har oförtröttligt under resans gång kommit med uppmuntrande ord. Tack! Slutligen: tack till familjen, för skjuts till tåget och allmän uppmuntran!

*Sånger kan bära lycka,
sånger kan bära gråt.
Sånger kan bära känslor
som man inte kommer åt.
Sånger kan bära längtan,
sånger kan bära skratt.
Sånger kan bäras i hjärtat
som en hemlig och dyrbar skatt.
Egil Franzén, 9 år**

Valbo, våren 2005

Eva Larsson-Westin

*Ur *Sånger kan bära* i häftet *Hela Sverige sjunger*, 1992, Sveriges Körförbunds Förlag, Stockholm. Noteria Tryckeri, Klockrike.

Inledning

Bakgrund

Under 20 år har jag arbetat som kantor, och under alla de åren har barnkör ingått i tjänsten. Det har varit roligt men också krävande, och min uppfattning är att man, för att få till stånd ett fungerande arbete med barnkör idag, får lägga upp sitt arbete på ett annat sätt än man gjorde, när jag började min kyrkomusikerbana. Ambitionerna får också de en annan inriktning och nivå. Min erfarenhet är att det inte går att bedriva framgångsrikt arbete med barnkör idag – framgångsrikt i betydelsen att barn vill vara med i kören, och att man som körledare når upp till sina mål - på samma villkor som tidigare. Förutom att t.ex. barnens sångideal och favoritsånger växlar och följer utvecklingen i samhället i stort, så är situationen förändrad i en hel del andra avseenden.

Barn vistas numera ofta under skoldagen i stora klasser, där hög ljudnivå är vanligt förekommande, vilket leder till att de måste höja sina röster för att få uppmärksamhet, och inte sällan använder de sina röster fel, vilket i sin tur påverkar deras sångröster negativt. Efter sista lektionens slut är många barn dessutom en god stund på fritidshem i inte sällan ännu större grupper med ännu högre ljudnivåer.¹ Stora grupper medför att barnen är trötta, inte minst ljud- och rösttrötta, när de kommer till kören på eftermiddagen. Körbarnens koncentrationsförmåga är av samma skäl inte heller på topp under körövningarna. Enligt ett forskningsprojekt om heta barn som genomförts i Stockholm² var i genomsnitt 14 % av barnen heta och man fann ett samband mellan kronisk heshet och den tid som barnen vistas i stora grupper. Har man barn med skadade röster i sin barnkör, behöver man som körledare ha både kunskaper och tid till sitt förfogande för att komma till rätta med problemet.

För att få körövningarna att fungera måste dagens barnkörledare lägga ned mer tid på förberedelser än man tidigare behövt göra, och ändå når man kanske inte upp till den musikaliska nivå man för några år sedan kunde ha på sin barnkör.

Medvetenhet om hur situationen för barnköerna inom Svenska kyrkan ser ut, måste mot denna bakgrund vara viktig för alla som har hand om barnkör i kyrkans regi. Det är inte roligt att tvingas sätta lägre och färre mål för sin verksamhet än man tidigare gjort, men vissheten om att det inte, åtminstone inte enbart, är ens egen körledarförmåga det är fel på, är viktig för värderingen av och glädjen i arbetet.

¹ Se vidare under rubriken Slutdiskussion.

² Soller 1996. "Barn i buller förstör sina röster." *Forskning och framsteg*, nr 6, sid. 40.

Syfte

Uppsatsens syfte är att dokumentera hur barnkör och barnkörledarroll i Uppsala stift utvecklats de senaste 15 åren och att ge en bild av dagens läge i stiftets barnkör. Hur upplever stiftets kyrkomusiker att barnkörledarrollen utvecklats under de senaste 15 åren, och hur upplever man sin arbetssituation idag? Hur ser sångrepertoaren i stiftets barnkör ut? I vilken utsträckning framträder barnkörerna idag med flerstämmig sång? Kan samband påvisas mellan de körledare som låter sina barnkör framträda med stämsång?

Forskningsläge

Körer utgör sedan kyrkans äldsta tid en viktig del av församlingslivet. Körsångarna utgör Svenska kyrkans största lekmannarörelse med över 100 000 deltagare år 2003. Av dessa var 35 % barnkorister, och 42 % av körerna var barnkör.³ Barnkör ses idag i de flesta församlingar som en omistlig del av verksamheten. Trots detta finns inte så mycket av utvecklingen av Svenska kyrkans barnkör dokumenterad.

I standardverket *Barn i kör*⁴ finns under rubriken *Barnkören i historiskt perspektiv* en liten historik av Lennart Reimers. Reimers påpekar att inte mycket som rör barns musicerande finns nedskrivet förrän under 1800-talet, då de första svenska uppteckningarna av folkliga barnsånger dyker upp.

De historiska traditionerna är (...) ofantliga, men en mycket stor del av detta musikaliska förflutna – från 1200-tal till 1800-tal - väntar ännu på att bli återupptäckt.⁵

I sin historik beskriver Reimers bl.a. kortfattat utvecklingen som ledde fram till systemet med korgossar, som han menar utgjorde våra första barnkör.

Barn i kör avslutas med en kort redogörelse för hur barnkör i svenska kyrkor vuxit fram under 1900-talet. Redaktörerna Fagius och Larsson menar att det framför allt är förekomsten av söndagsskola och skolkantorns roll i Svenska kyrkan som påverkat barnkörens framväxt. Man beskriver en utveckling, där det från 1930-talet och framåt förekommer barnkörverksamhet i regelbunden form, och hur den under 1940-talet och framåt organiseras. Efter en redogörelse för vilken repertoar som givits ut med tanke på kyrkliga barnkör, följer en för bakgrunden till min uppsats värdefull beskrivning av repertoaren för barnkör under

³ <http://www.svenskakyrkan.se/statistik/korer.html> 2005-02-15

⁴ Fagius och Larsson, redaktörer 1990.

⁵ a.a. sid. 181.

1900-talets sista decennier, där redaktörerna menar att två- och trestämmighet var tämligen vanligt under 60-talet för att på 70-talet, med visan och rytmiska sånger på frammarsch, få ge plats för enstämmighet, ibland med diskantstämma, ibland med kompgrupp. På 80-talet kommer så intresset för musikaler och dramatiseringar med fortsatt vanlig enstämmighet. Man påpekar också inflytandet av den afro-amerikanska musiken genom pop, rock och gospel och förmodar – helt rätt, kan man konstatera i efterhand – att också 90-talet kommer att präglas av öppenhet och mångfald. Möjligen kan man av sammanställningen av underlaget för min uppsats ana, att den musikaliska mångfalden naggats i kanten av den starka tyngdpunkten på pop, rock och gospel och att den situation Fagius och Larsson avslutningsvis beskriver blivit än mer dominant under de senaste 15 åren:

Det paradoxala i dag är att trots att människor i allmänhet fått bättre kunskap om barn och att vårt samhälle under 70- och 80-talen blivit alltmer medvetet om barnkulturens förutsättningar och yttringar, har den kommersiella exploateringen i allt högre grad kommit att dominera barnen själva i deras musikval, i fritidsintressen, i sättet att klä sig, ja, i hela deras livsstil.⁶

I *En folkrörelse med många röster - En studie av Svenska kyrkans körverksamhet*⁷ redovisar Jonas Bromander resultatet av en studie, där korister från 40 slumpmässigt utvalda körer i Svenska kyrkan medverkade. Trots att studien inte avser barn- och ungdomskorister utan vuxna sångare, finns här resultat och analyser av vikt för mitt arbete. Inledningsvis konstaterar Bromander det anmärkningsvärda i att körsång, trots att den är en av våra stora folkrörelser och Svenska kyrkans största lekmannagrupp, och trots att den kräver både kompetens och tid av utövarna, inte väckt något större intresse i forskarsamhället. Bromander har själv med denna och senare undersökningar som t.ex. *Rum för röster*⁸, avsevärt förändrat situationen till det bättre, men vad gäller barnkör återstår mycket att dokumentera och undersöka. Studien visar till att börja med koristernas ålder, kön, geografiska hemvist och sociala tillhörighet. Därefter belyses koristernas inställning till olika religiösa och musikaliska frågor, och här finns intressanta synpunkter för denna uppsats: Bromander hävdar med sin studie som stöd, att huvuddelen av koristerna rekryteras ur de kristet religiösa leden. Med tanke på det låga intresse barnfamiljer i allmänhet idag visar för Svenska kyrkan, bör detta rimligen innebära, att en stor del av framtidens korister finns i våra nuvarande barnkör.

⁶ a.a. sid. 185.

⁷ Bromander 1997.

⁸ Bromander 2002.

Det har med mycket tydlig precision visat sig vara upplevelser under de tidiga barn- och ungdomsåren som påverkat hur koristerna kommit att uppleva sin kyrkomusikaliska aktivitet. Detta gäller såväl den grupp ur vilka sångarna rekryteras som de upplevelser de har av sin verksamhet. Inte minst tycks det religiösa bagage man har med sig avspeglats i resultatet.⁹

Allra sist i sin rapport påpekar Bromander att det visat sig, att utbildningsnivån på kyrkomusiker är högre i städerna än den är på landsbygden, och att stadsmusikerna förespråkar högre musikalisk kvalitet i verksamheten än vad landsbygdsmusikerna gör. Det skulle kunna vara intressant att se om resultatet blir detsamma, om underlaget grundar sig på barnkörledare. Om man kan räkna stämsång som ett mått på kvalitet i detta sammanhang, skulle det också kunna vara av värde att jämföra Bromanders rapport med utslaget från min enkätsammanställning.

Linda Gustafssons uppsats *Konsten att vara körledare*¹⁰ har, även om den behandlar körledare i allmänhet och inte specifikt körledare för kyrkliga barnkörer, varit värdefull och inspirerande för mitt uppsatsskrivande, framför allt för att hon till stora delar byggt sin uppsats på enkätmaterial. Jag utformade två av mina öppna frågor till barnkörledarna på så sätt, att jämförelser lätt skulle kunna göras med Gustafssons resultat. Även i andra avseenden skulle man kunna tänka sig att det vore av värde att jämföra resultaten av enkätsammanställningarna. Gustafsson inleder sin uppsats med att konstatera, att det finns stora luckor inom körforskningen i Sverige, både vad gäller historiska och aktuella frågor. Hon menar att visserligen finns mycken kunskap, men den är odokumenterad. Intresset, mätt i antal uppsatser vid universitet och högskolor, har dock ökat under 1990-talet. Genom att hänvisa till Amatörkulturens samrådsgrupp för Gustafsson fram, att en förklaring till det ringa intresset kan vara att den största delen av körsångarna är amatörer. Sedan följer en beskrivning av vad Gustafsson hittat om körsångens utveckling från 1800-talet och framåt i Sverige i olika musikhistoriska böcker. Därefter rapporterar hon bl.a. om körforskningen i Sverige, som hon anser vara på frammarsch. En handfull uppsatser presenteras och de behandlar främst körens sociala konstruktion och förhållandet mellan körledaren och medlemmarna i kören. En uppsats berör ämnet barnkör. Hon föreslår att vidare forskning i ämnet bör ta fasta på körledaren - här kommer min uppsats in i bilden - och ställer frågan om ledarrollen är nyckeln till det musikaliska skapandet i kören. Den icke-verbala kommunikationen mellan körledare och sångare är också den värd att studera vidare, skriver

⁹ a.a. sid. 39.

¹⁰ Gustafsson 2001.

Linda Gustafsson. Hon menar slutligen, att fortsatt forskning inom körområdet är efterfrågad främst för att visa på en stor och viktig del av amatörmusiklivet som till stora delar är odokumenterad. Min bedömning är, att Linda Gustafssons forskningsläge på det hela taget ger en bra bild av situationen. Möjligen kan man diskutera hennes grepp att i forskningsläget, såväl som i hela uppsatsen, utgå från Ingemar Hemmingssons studie *Kör i cirkel – ett forum för individuell och kollektiv utveckling*. Kanske har detta varit en trygghet, när hon inte tidigare haft någon anknytning till ämnet kör. Hennes avslutande förslag till frågor för framtida forskning tyder på, att hon satt sig in i ämnet grundligt, och hennes egna frågor är minst lika intressanta och angelägna som Hemmingssons frågeställningar.

År 2003 presenterades *Kyrkan mitt i musiklivet*¹¹, en utredning om kyrkomusikens ställning som en del av det offentliga musiklivet i Sverige. Utredningen hade som uppgift att kartlägga och analysera musikverksamheten i Svenska kyrkan. Här får vi en tydlig bild av kyrkomusikens roll i vårt land, och där ingår förstas barnkörerna som en viktig del. Som underlag för utredningen genomfördes fyra undersökningar, och framför allt två av dessa är av intresse för den barnkörintresserade läsaren: Jonas Bromanders enkätundersökning till landets kyrkomusiker och Gunnel Fagius' fallstudie av musikverksamheten för barn och unga i en medelstor församling.

Bromanders arbete visar bl.a. hur kyrkomusikernas arbetstid fördelar sig på olika uppgifter, och där ligger de två tyngdpunkterna *Gudstjänstarbete* och *Körarbete* tidsmässigt i topp. Det hade varit intressant om en uppdelning mellan barn-/ungdomskörer och vuxenkörer gjorts i svarsalternativen, men man förstår, att Bromander velat få fram tydliga tendenser mellan körarbete som sådant kontra andra typer av kyrkomusikeruppgifter. Det är också intressant att ta del av listan där kyrkomusikerna fått prioritera sina arbetsinsatser vid tänkta minskade ekonomiska tillgångar. Här visar det, sig att körverksamheten är det man helst vill värna. Utredningen som helhet visar, att Svenska kyrkan är den största konsertarrangören i landet och en stor musikinstitution. Det hade varit spännande att få reda på, hur stor del av de redovisade musikevenemangen som haft medverkande barnkörers. Man anar av rubrikerna att döma att de varit åtskilliga. Dels finns under rubriken *Barn* olika evenemang, bl.a. *Musikal* och *Barnkörkonsert*, där barnkörers medverkat, dels kan man förmoda, att barnkörers medverkat i flera evenemang som sorterats in under andra rubriker: *Advents- och julkonsert*, *Luciahögtid*, *Ljusgudstjänst*, *Hela kyrkan sjunger*, *Vårkonsert* m.fl. Vidare ger oss Bromander under rubriken *Körerna* också läsning av intresse för den barnkörintresserade, t.ex. kan man

¹¹ Svenska kyrkan 2003. Med bilaga: Bromander, Fagius och Ingman 2003.

ta del av hur stort antal barnkorister som fanns under 90-talet och antal körframträdanden med barn- och ungdomskör under ett år. Även när det gäller ekonomiska frågor, visar sig körarbetet inte oväntat vara en tyngdpunkt: kyrkomusikerna uppskattar att c:a 25 % av de totala kostnaderna för musiken ligger på köreerna.

Fagius' fallstudie av musikverksamheten bland barn och ungdomar i en utvald församling utgör ett värdefullt tillskott till kyrkomusikerutredningen, där arbetet med barn- och ungdomskörer annars fått en alltför undanskynd roll. Hennes beskrivning av barnkörverksamhet med bl.a. svårigheter att få sångarna att fortsätta sjunga upp i tonåren, att få med pojkar i kören, att behålla koncentrationen på sången och att sjunga stämsång kan tänkas spegla samma verklighet som min uppsats. Efter att ha redogjort för verksamheten i den undersökta församlingen reflekterar Fagius i ett generellt perspektiv över musikverksamhet med barn och unga och här finner man, parallellt med tankar om verksamheten i fallstudiens församling, kortfattade beskrivningar av viktiga tendenser i barnkörssammanhang under de senaste 100 åren. Hon betonar vikten av musiken som ett redskap för personlighetsutveckling och menar, att även kyrkans musiker har ett ansvar för att ge barn och ungdomar sådana redskap att de kan uttrycka sig i musik. Fagius föreslår att vi, vad gäller barn- och ungdomskörer i kyrkan, släpper repertoarfrågan:

Om fokus istället får ligga på mötet och förtroendet mellan körmedlemmarna och ledaren skulle det kunna utvecklas ett arbete där framträdandeformer och repertoar kan hållas på en musikalisk och konstnärlig nivå som tillgodoser ledarens och körens ambitioner att göra något som är bra. Barn och ungdomar vill lyckas, vill lära sig något, gå vidare, bli kompetenta. Det måste man lita på.¹²

Avslutningsvis poängterar hon, att en sångtradition inte upprätthålls med automatik och menar, att frågan om hur man garanterar återväxt inom körområdet är angelägen.

Fagius' D-uppsats *Hur sjunger barnen i barnkören?*¹³ är även den intressant för den barnkörintresserade läsaren. För mig har både själva uppsatsen och Fagius själv, som efter åtskilliga år som yrkesverksam musiker för en tid återupptog musikvetenskapliga studier, tjänat som allmän inspiration till att avsätta tid för fördjupning i ämnet barnkör. I sin uppsats analyserar hon sångsätt, repertoar och pedagogisk avsikt i inspelningar gjorda med en barnkör 1953 under ledning av John Norrman. Det vore värdefullt om en studie, med liknande utgångspunkter och uppbyggnad som hennes, gjordes av en inspelning med några av vår tids

¹² a.a. sid. 113.

¹³ Fagius 2001.

barnkörer. Detta fanns dock inte utrymme för i min uppsats, med dess inriktning på körledarna.

Metod och material

Då ingen dokumentation avseende utveckling av Uppsala stifts barnkörer respektive barnkörledares arbetssituation tidigare gjorts, beslöt jag mig för att undersöka situationen med hjälp av en enkät. Enkäten konstruerades i samråd med min dåvarande handledare Gunnar Ternhag och med synpunkter från mina C-kurskamrater. Vikarierande musikkonsulent Jarri Ederth, Uppsala stiftskansli, ansåg ämnet angeläget och lovade hjälpa till med distributionen av enkäten. Enkäten sändes under maj månad 2004 ut till samtliga kyrkomusiker som hade tjänst i Svenska kyrkan i Uppsala stift, 181 personer. Den riktade sig till de kyrkomusiker som under någon period de senaste 15 åren haft ansvar för barnkör och en påminnelse sändes via stiftets försorg ut under juni månad. Enkäten besvarades av 49 personer. Underlaget är alltså inte stort och inga säkra slutsatser kan av den anledningen dras ur materialet, men vissa tydliga tendenser kan ändå vara av intresse att uppmärksamma.

Hur hög svarsfrekvensen är låter sig inte enkelt avgöras, då ingen officiell uppgift om, hur många av stiftets kyrkomusiker, som haft barnkör någon gång under de senaste 15 åren finns. Inte heller finns någon tillgänglig uppgift om, hur många av Uppsala stifts kyrkomusiker som vid tiden för enkäten hade barnkör i tjänsten. Antalet barnkörer i Uppsala stift var år 2003 enligt Svenska kyrkans Kyrkostatistik¹⁴ 224 stycken. Då hade antalet ökat med 27 från året innan. Mellan 1998 och 2001 låg antalet barnkörer i Uppsala stift mellan 235 och 255. 1989 fanns 192 barnkörer i stiftet, så sett i stort har barnkörerna i Uppsala stift ökat i antal under de undersökta åren. Man måste också ha i åtanke att många kyrkomusiker har fler än en barnkör i tjänsten. År 1989 var antalet barnkorister i stiftet 2786 stycken. Det kan jämföras med 3305 sångare år 2003.

En rundringning till stiftets församlingar i januari 2005 gav vid handen, att 104 av stiftets kyrkomusiker hade ansvar för barnkör vid tiden för enkäten. Sju av dessa kyrkomusiker samarbetade på något vis med barn- eller ungdomsledare; vanligen medverkade man i barngrupperna och sjöng med barnen i de grupperna. Ytterligare fyra personer (ej utbildade kyrkomusiker) ledde barnkörer, men de hade inte nåtts av enkätutskicket.

84 % av de svarande hade vid tiden för enkäten barnkör i sin tjänst, och man kan anta att

¹⁴ Andersson, Erika, forskningsassistent hos Svenska kyrkan och handläggare för Svenska kyrkans statistikdatabas, mailade uppgifter och kopior på *Stifts-, kontrakts- och församlingslista 1989, Stift:Uppsala*.

den som vid enkättilfället arbetade med barnkör, kände sig mer motiverad att svara på frågorna, än den, som ledde barnkör för 15 år sedan.

Enkäten består av totalt 40 frågor; 36 är slutna svarsalternativ och fyra är öppna. Inledningsvis har kyrkomusikerna fått svara på frågor om sin utbildning och fortbildning, om antal år som kyrkomusiker, och om huruvida barnkör ingår i den nuvarande tjänsten och frågor i anslutning till det. Därefter följer elva frågor, som riktar sig till de musiker, som haft barnkör det senaste året. Dessa frågor svarade 45 personer på. Nio av frågorna berör repertoar som framförts, och två berör sammanhang där barnkören framträtt. Sedan följer elva påståenden, som de svarande fått värdera. Fyra av dem gäller endast de körledare som haft barnkör i minst 15 år. Dessa påståenden värderades av 30 personer. Avslutningsvis följer frågor av personlig art för att få en bild av ålder, erfarenhet, kön, ort och församling där den svarande arbetar samt två öppna frågor, där den svarande själv fått beskriva hur hon/han upplever att arbetet som barnkörledare utvecklats, och vilka egenskaper man bedömer vara viktiga för en bra barnkörledare. De två sista frågorna påminner om de öppna frågorna i den enkät Linda Gustafsson använde för sin D-uppsats *Konsten att vara körledare*¹⁵, fast här avseende enbart barnkör, och min förhoppning är att kunna göra jämförelser med resultat, som framkommit i Gustafssons enkät.

Enkäten, som ligger till grund för denna uppsats, finns som bilaga i slutet av uppsatsen, och under rubriken *Presentation och analys av enkätsvar* redovisas och tolkas enkäten. För fullständig redovisning av svar och diagram hänvisas till *Bilagor: Diagram och enkätsvar*.

Avgränsning och definitioner

Att använda sig av en enkät för att få fram uppgifter innebär alltid en begränsning; man vänder sig endast till dem som enkäten går ut till. I detta fall riktade sig frågorna till de kyrkomusiker i Uppsala stift, som någon gång under de senaste 15 åren arbetat med barnkör. Att den undersökta perioden begränsades till 15 år, beror framför allt på att jag ville kunna jämföra undersökningens resultat med erfarenheter från några av mina egna yrkesverksamma år, och att 15 år är en praktiskt hanterbar period. Enkäten gick ut till samtliga 181 kyrkomusiker med tjänst i stiftet.

För att få svar på mina frågeställningar och för att låta kyrkomusikerna med egna ord

¹⁵ a.a.

beskriva arbetet med barnkör och upplevelsen av körledarrollen, blev enkäten tämligen omfattande. Inom ramarna för denna uppsats fanns inte möjlighet att rikta sig till kyrkomusikerna i flera stift, även om det hade varit önskvärt med ett större underlag och frågor som avser Svenska kyrkans barnkörers och barnkörledare i riket som helhet. Uppsala stift har fördelen att innehålla både relativt stora städer, tätorter och ren landsbygd och sträcker sig över ett stort geografiskt område, som täcker in delar av Norrland och gränsar mot Stockholm, och vissa tydliga tendenser i enkätsammanställningen bör kunna betraktas som intressanta.

Begreppet barnkör har inte fått någon eget utrymme i Lars Edlunds specialartikel under rubriken *Kör* i *Sohlmans musiklexikon*. Vid *Körbesättningar* under samma rubrik står följande att läsa: "Barnkör: 1 eller 2 (ibland 3) stämmor, i stort sett lika röster".¹⁶ Gunnel Fagius skriver i sin D-uppsats *Hur sjunger barnen i barnkören*: "Barnkör betyder i dagens språkbruk en grupp sjungande pojkar och flickor i en ålder där rösterna ännu befinner sig i ett frekvensområde som är högre än vuxna kvinnors och vuxna mäns."¹⁷ Hon reflekterar också över, varför begreppet barnkör inte får någon egen definition i musiklexika. I denna uppsats är begreppet barnkör liktydigt med de körer, som av Uppsala stifts kyrkomusiker betecknas som barnkörers tillhörande Svenska kyrkan i Uppsala stift.

Disposition

Uppsatsen är indelad i sex delar. I *Inledning* redovisas bakgrund, syfte, forskningsläge, metod och material, avgränsning och definitioner samt disposition. *Presentation och analys av enkätsvar* innehåller redogörelser för och tolkningar av enkätsvaren under fem olika rubriker: Den svarande, Utbildning och fortbildning, Frågor till de körledare som lett barnkör under det senaste året, Påståenden att värdera och Öppna svar. Därefter följer *Sammanfattning* där den tidigare presentationen och analysen av enkätresultatet sammanfattas och diskuteras och i *Slutdiskussion* formuleras tankar inför framtiden. Avslutningsvis innehåller uppsatsen *Käll- och litteraturförteckning* samt *Bilagor*, där enkäten och kompletterande redovisning av diagram och enkätsvar ingår.

¹⁶ *Sohlmans musiklexikon*, 1977. "Kör: Körbesättningar." (osign.), bd 4, sid. 237.

¹⁷ a.a. sid. 17.

Presentation och analys av enkätsvar

Enkäten sändes under maj månad 2004 ut till samtliga kyrkomusiker, som då hade tjänst i Svenska kyrkan i Uppsala stift, 181 personer. Den riktade sig till de kyrkomusiker, som under någon period de senaste 15 åren haft ansvar för barnkör och den besvarades av 49 personer. En rundringning till Uppsala stifts församlingar i januari 2005 gav vid handen att 104 av stiftets kyrkomusiker hade ansvar för barnkör vid tiden för enkäten.

Nedan behandlas sammanställningen av svaren i fem delar:

- Den svarande
- Utbildning och fortbildning
- Frågor till de körledare som lett barnkör senaste året
- Påståenden att värdera
- Öppna svar:
 - Upplevelsen av hur arbetet som barnkörledare utvecklats under de år den svarande arbetat med barnkör
 - Egenskaper den svarande anser vara viktiga för en bra barnkörledare

Av praktiska skäl har jag valt att redovisa sifferuppgifter i procent. För fullständig redovisning av enkätsvaren hänvisas till *Bilagor: Diagram och enkätsvar*.

Den svarande

Av de svarande är 69 % kvinnor och 31 % män. I stiftet som helhet är motsvarande siffror 54 % kvinnor och 46 % män. Enligt stiftsombudet Lennart Ericsson¹⁸ är en majoritet av barnkörledarna kvinnor, och det kan möjligen förklara den kvinnliga dominansen i svaren. De flesta är födda på 50- och 60-talen, och drygt hälften betecknar orten de arbetar i som landsbygd. De arbetar i församlingar av varierande storleksgrad: från 300 till 30 000 medlemmar. Av dem som svarat på enkäten har den som arbetat kortast tid arbetat två år och den som arbetat längst arbetat 38 år. Genomsnittet ligger på 18,5 år. Antalet år med ansvar för barnkör varierar mellan ett och 35 år med ett genomsnitt på 15,5 år.

Vid svarstillfället ledde 84 % av de svarande barnkör. Av de åtta som inte ledde barnkör uppgav sex personer att barnkör inte ingår i den nuvarande tjänsten, två personer att barnkören upphört på grund av sviktande underlag, och två uppgav annan orsak: slutat

¹⁸ Ericsson 2005-01-13.

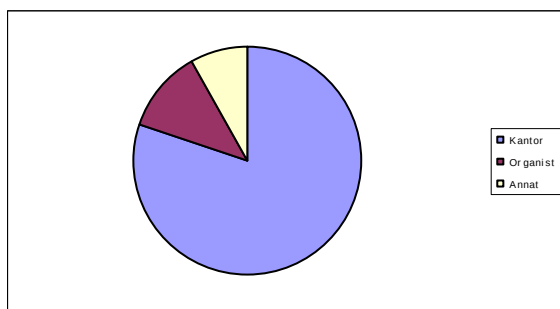
anställningen respektive slutat med barnkör på grund av sjukdom. Ingen hade slutat med barnkör på grund av besparingar. (Två personer hade markerat två orsaker, därav tio och inte åtta redovisade svarsalternativ.)

Barnkörarbete innebär oftast ett ensamt ansvar: 88 % har uppgivit att de leder/ledde barnkören själva utan annan hjälp. Sex personer har uppgivit att de har/hade hjälp av en barn- eller ungdomsledare under körövningarna. En person skriver att hon *ibland* får hjälp av föräldrar.

Vad beträffar intagningsprov av något slag, är det endast en av de svarande kyrkomusikerna, som tillämpar detta. Man kan konstatera att det är den musikern som flitigast framträtt med flerstämmig sång med sina barnkörers.

Utbildning och fortbildning

Diagram 1 - Utbildning

De flesta av barnkörledarna, 80%, har en kantorsexamen som sin kyrkomusikaliska grundutbildning, 12 % har den betydligt längre utbildningen till organist som kyrkomusikalisk grundutbildning och 8 % har annan utbildning. Som annan utbildning uppgavs:

- Musikhögskola: sångpedagog och Operahögskolan
- Halv kantorsutbildning
- Orgelkurser, barn- och ungdomsmetodik Sköndal, fortbildningskurser
- Musiklärarexamen vid musikhögskola (samt håller på att slutföra kantorsutbildning)

Man måste beteckna svarandegruppen som relativt välutbildad, då 33 % av de svarande utöver sin kyrkomusikaliska grundutbildning har ytterligare minst en yrkesutbildning man ansett sig ha nytta av i rollen som barnkörledare. Nedan följer en sammanställning över dessa utbildningar.

- Musiklärare, fyra personer

- Lågstadielärare, tre personer
- Speciallärare
- Waldorflärare och musikhögskola: musikerutbildning (oboe)
- Rytmikpedagog
- Blockflöjtspedagog, två personer
- Sångpedagog, två personer
- Ämneslärarytbildning
- Dramapedagog 20 p (Annan grundutbildning än den kyrkomusikaliska)
- Militär ledarutbildning

Många har dessutom gått enstaka kurser, som man anser sig ha nytta av i rollen som barnkörledare. Flera hänvisar också till den egna erfarenheten av att vara förälder. Nedan följer en sammanställning över vad de svarande, utöver yrkesutbildningarna, uppgett som annan utbildning eller utbildning som de anser sig ha nytta av i rollen som barnkörledare. Kurserna återges med de svarandes egna ord.

- Musikpsykologi 40 p
- Kördirigering 40 p
- Lågstadiemetodik i musik SMI
- Brukspiano ett år
- Kyrkomusikalisk utbildning 80 p
- Barn- och ungdomskör 3 p Ersta Sköndal högskola
- Flertal kurser med C.-B. Agnestic
- 1 år brukspiano
- Körledarutbildning 10 p
- Lågstadiemetodik
- Dramapedagog 20 p
- Barn- och ungdomskör 3 p Ersta Sköndal högskola
- Massor av besök hos duktiga körledare och deras körer samt många kurser och seminarier
- Allmän musikkunskap
- Estetiska programmet, musik
- ABF-kurs för ledare i musiklekskola

- Kommunala musikskolan och all tidigare erfarenhet som sångare och ledare i kör
- Sjukvård (scouting)
- Har arbetat i vården, mycket bra erfarenhet att arbeta med människor i olika åldrar
- ”Livserfarenhet”, de egna barnen

Vad gäller frågan om man saknat något avseende barnkör i sin kyrkomusikaliska grundutbildning, är det tydligt, att många är mycket missnöjda med hur låg prioritet barnkör har i utbildningen. Av svarspersonerna har 31 % på olika sätt uttryckt att de saknat väldigt mycket eller allt som rör barnkör i sin utbildning. Dessa personer är födda från 1944 och till 1973 och har gått sin utbildning under olika tider och förhållanden. En av dem är organist, de övriga kantorer. Vad man saknar har mer preciserat angetts som framför allt kunskap om barn och barnrösten, barnpsykologi, repertoarkännedom, metodik och praktik.

Fem personer har uppgett att de inte saknat något. Av dessa är fyra kantorer och en organist; tre av dem är män. Nedan citeras de svarande själva, beträffande vad de saknat. Alla de, som skrivit ”Allt” eller ”Nästan allt”, har jag inte tagit med i denna uppställning.

- Repertoarkännedom
- Barns psykologi, barns sätt att tänka.
- Fick ingen utbildning alls i detta i kantorsutbildningen. Lärt i livets skola, eget intresse och rytmikpedagogutbildning.
- Ja, i princip allt. Jag fick ingen utbildning i att leda barnkör på ett seriöst sätt.
- Nästan allt. Vi hade två dagars utbildning under två år (med C.- B. Agnestig en dag och Henrik Börjesson en dag).
- Utbildning barn 4-7 år
- Barnkörrepertoar
- Gospelrepertoar
- Repertoar, utvecklingen av barns röster
- Hur man jobbar med s.k. sånghämmade barn!
- Praktik hos en riktigt ”busig” och stöjig barnkör
- Att få träffa en barnkör och sjunga med den och leda den
- Det var så länge se’n, men då fick vi inte öva med en riktig barnkör, det hade varit bra.
- Barnpsykologi. Lite mer praktik och tonbildning.

- Har gått en hel del barnkörmetodikkurser alltsedan grundutbildningen (Helen Kemp bl.a.), så nu känns det bra! Gick på Sköndalsinstitutet två år, där fick vi träffa både Agnestic och Bror Samuelsson, det var givande!
- Praktik, mera teori.
- Allt! Vi hade ½ dag barnkör på två års utbildning.
- Praktisk övning, metodik, repertoar.
- Kunskaper om barnrösten, vad den kan och dess begränsningar.
- Mycket lite av barnkör i utbildningen. Har fått det mesta genom fortbildning.
- Nästan allt, därför gick jag på lågstadiemetodik.
- Allt! Gick på sommarkurser och läste distans till kantor och kyrkokantor. Det fick bli ”självläring”!
- Ja, det enda ”barnkörsanknutna” i de tidigare sommarkurserna handlade om repertoar.
- Mera ”normala” idéer. För mycket ”Adolf Fredrik”.
- Man skulle ha lagt flera lektioner i barnkörmetodik och flera lektioner i att träna med en barnkör.
- I den gamla kantorsexamen fanns ingenting om barnkör med.
- Hur barnrösten fungerar. Vad man bör tänka på som är speciellt för barnsång.
- Ungefär allt! T.ex. repertoar, praktik, rytmik, pedagogik o.dyl.
- Ingen utbildning alls i barnkör i utbildningen. Lärt i livets skola, eget intresse och rytmikpedagogutbildning.

Av de svarande uppger 40 % att de regelbundet deltar i fortbildningsdagar. Här märktes en tydlig skillnad mellan kvinnor och män: 47 % av kvinnorna, men endast 20 % av männen deltar regelbundet i fortbildning avseende barnkör. Även Linda Gustafsson redovisar i sin uppsats *Konsten att vara körledare*¹⁹ ett något större intresse för fortbildning bland de kvinnliga körledarna. Kanske kan man, sammantaget med uppgiften ovan om att tre av de fem svarande som var nöjda med utbildningen var män, ana ett något större engagemang för barnkör hos kvinnorna.

En annan intressant upptäckt under frågan om fortbildning var att benägenheten att regelbundet delta i fortbildning ökar med utbildningsnivån: Organister deltar något oftare i fortbildning än kantorer, och kantorer något oftare än dem med annan utbildning (66 % av

¹⁹ a.a.

organisterna, 36 % av kantorerna och 25 % av personerna med annan utbildning).

Fördelningen mellan stad, tätort och landsbygd är ungefär densamma som den för enkäten som helhet.

Frågor till de körledare som lett barnkör under det senaste året

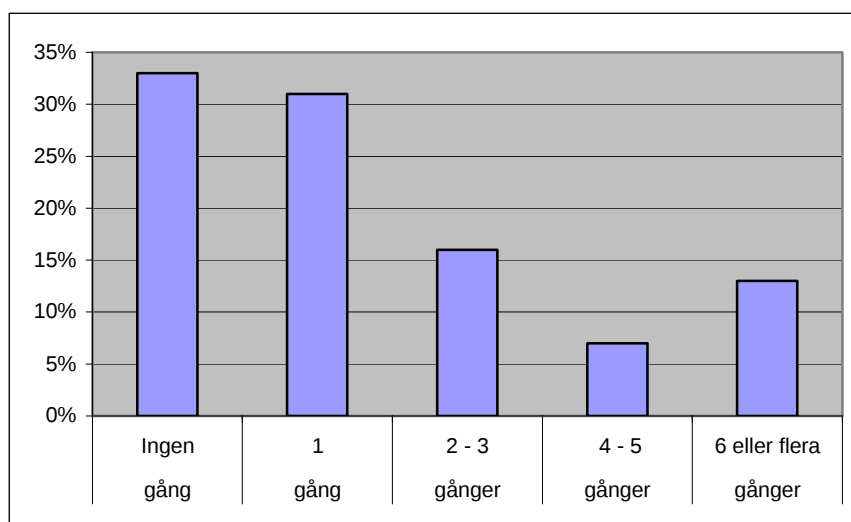
På dessa frågor hade 45 av de 49 insända enkäterna svar. De fyra körledare, som inte svarade, hade inte haft barnkör under det senaste året och berördes alltså inte av dessa frågor. I de fall ett diagrams sammanlagda procentsiffror inte summerar till hundra utan strax därunder, beror det på att en eller två av de 45 svarande inte besvarat frågan.

Där anmärkningsvärda skillnader funnits mellan de körledare som med sin kör framträtt 6 eller flera gånger med minst tvåstämmig sång och de övriga (se sid. 24), har jag kommenterat detta.

Vid hur många tillfällen under det senaste året har barnkören sjungit...

... i minst två stämmor?

Diagram 2 – Sång i minst två stämmor

En majoritet av de tillfrågade sjunger aldrig eller ytterst sällan i stämmor med sin barnkör: 33 % svarade att de ingen gång det senaste året sjungit i minst två stämmor, 31 % svarade att barnkören en gång sjungit i minst två stämmor och 20 % lät sina barnkörer framträda med minst tvåstämmig sång 4-5 och 6 eller flera gånger per år. Om man slår ihop de grupper där barnkören sjungit i minst två stämmor minst 2-3 gånger det senaste året, kan man vad gäller utbildning utläsa, att fördelningen mellan de olika yrkesgrupperna är ungefär densamma som för gruppen som helhet, med en liten överrepresentation för organistutbildade: 75% har kantorsutbildning (att jämföra med att 80 % av de svarande är kantorer), 19 % har

organistutbildning (att jämföra med att 12 % av de svarande är organister) och 6 % har annan utbildning (att jämföra med att 8 % av de svarande har annan utbildning än kyrkomusikalisk). Däremot kan man klart utläsa, att de körledare som minst två gånger sjungit i minst två stämmor med sin barnkör är välutbildade och ofta har även en annan yrkesutbildning än den kyrkomusikaliska: 50 % av dessa körledare har även annan utbildning (att jämföra med 33 % för svarandegruppen som helhet) och 50 % uppger att de regelbundet deltar i fortbildning avseende barnkör (att jämföra med 39 % ur svarandegruppen som helhet).

I gruppen som svarade på frågorna angående det senaste året är 29 % män, men i gruppen som regelbundet sjunger i minst två stämmor är andelen manliga körledare 12,5 %. En viss överrepresentation för kvinnor alltså.

Vad gäller ålder på körledare i "stämsånggruppen" följer procenttalen i stort fördelningen som helhet (jag har grupperat de svarande i 40-, 50-, 60- och 70-tal), med ett undantag: ingen född på 70-talet är representerad i körledargruppen som vid minst två tillfällen sjunger i minst två stämmor med sin barnkör. (I svarandegruppen som helhet utgör 70-talisterna 14 %.) En viss överrepresentation kan skönjas för 60-talisterna som utgör 38 % i denna grupp, jämfört med 29 % i svarandegruppen som helhet.

Av de stämsjungande köerna finns 71 % på landsbygden (att jämföra med att 57 % av de svarandes barnkörer finns på landsbygden), 18 % i städer (att jämföra med att 24 % av de svarandes barnkörer finns i städer) och 12 % i tätort (att jämföra med att 20 % av de svarandes barnkörer finns i tätort). Att summan blir 101 % beror på att en person svarat, att hon leder barnkör både i tätort och på landsbygd. Här kan det vara av intresse att jämföra med resultat Jonas Bromander redovisar i *En folkrörelse med många röster*²⁰ och där "...det visat sig att de kyrkomusiker som är verksamma i städerna, förespråkar högre musikalisk kvalitet i verksamheten än vad som görs på landsbygden..." . Om man ser stämsång som ett mått på kvalitet i detta sammanhang, så håller sig alltså barnköerna på landsbygden väl framme jämfört med barnköerna i tätort och stad. Bromander har även visat att utbildningsnivån på kyrkomusiker i städerna är högre än den är på landsbygden, medan i min undersökning de svarandes utbildning fördelades jämnt mellan stad, tätort och landsbygd. En förklaring till skillnaderna skulle kunna vara att högre utbildade kyrkomusiker i Uppsala stifts städer inte svarat på min enkät. En annan tänkbar anledning till skillnaderna kan vara att min enkät avsåg barnkörledare, medan resultaten Bromander stödjer sig på grundas på uppgifter från körledare med vuxna korister.

²⁰ a.a. sid. 41.

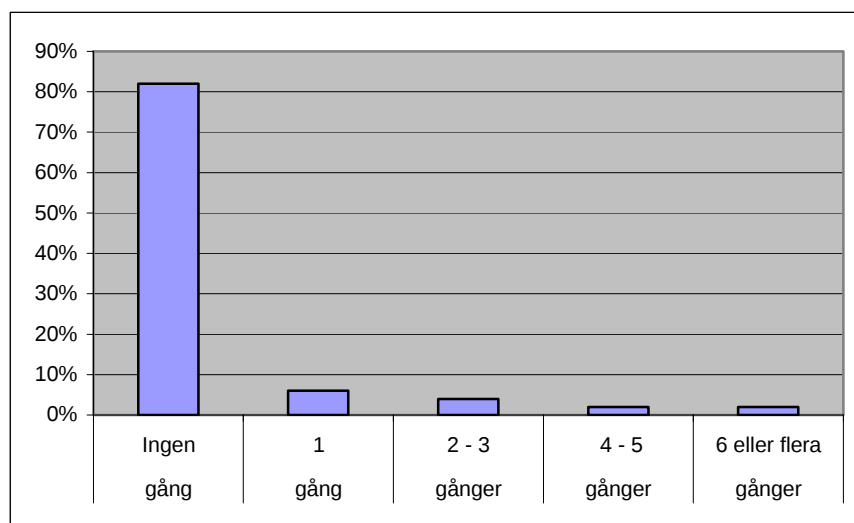
Tittar man närmare på den lilla grupp körledare på sex personer, två organister och fyra kantorer, som låtit sin barnkör framträda med sång i minst två stämmor sex eller flera gånger framträder skillnader jämfört med svarandegruppen som helhet. De är alla mycket välutbildade: fyra av dem har ytterligare minst en yrkesutbildning, som man ansett sig ha nytta av i barnkörledarrollen. Av de övriga två har en, utöver sin grundutbildning, många kurser och seminarier och den andra utbildning i brukspiano i ett år.

Även andra skillnader kan iakttas mellan körledare som låtit sin barnkör framträda med sång i minst två stämmor sex eller flera gånger – i fortsättningen kallad ”**6 eller flera-gruppen**” - och svarandegruppen som helhet:

- I medeltal har man arbetat med barnkör 24 år jämfört med medeltalet för hela gruppen på 15 år.
- Alla utom en av dem har använt Agnestigs och Høybyes sångsamlingar, oftast 2-3 gånger den aktuella tiden. I gruppen som helhet hade 65 % (Agnestig) resp. 80 % (Høybye) inte använt sig av dessa samlingar.
- Alla körledarna i denna grupp använde sig av kanonsånger och i betydligt större utsträckning än gruppen som helhet.
- Alla körledarna i gruppen framförde musikal med barnkören (27 % i gruppen som helhet svarade att de ingen gång framfört musikal under det senaste året) och vid fler tillfällen än hela svarandegruppen.
- Man framträdde också oftare i sammanhang där musiken utgjorde det huvudsakliga inslaget och i sammanhang utanför hemorten.
- Alla i gruppen är kvinnor.
- Alla i gruppen anser att barnkörarbetet är mer tidskrävande idag än för 15 år sedan.
- Man är inte lika nöjd med det musikaliska resultatet vid barnkörens framträdanden som svarandegruppen som helhet.

... i tre eller flera stämmor?

Diagram 3 – Sång i tre eller flera stämmor

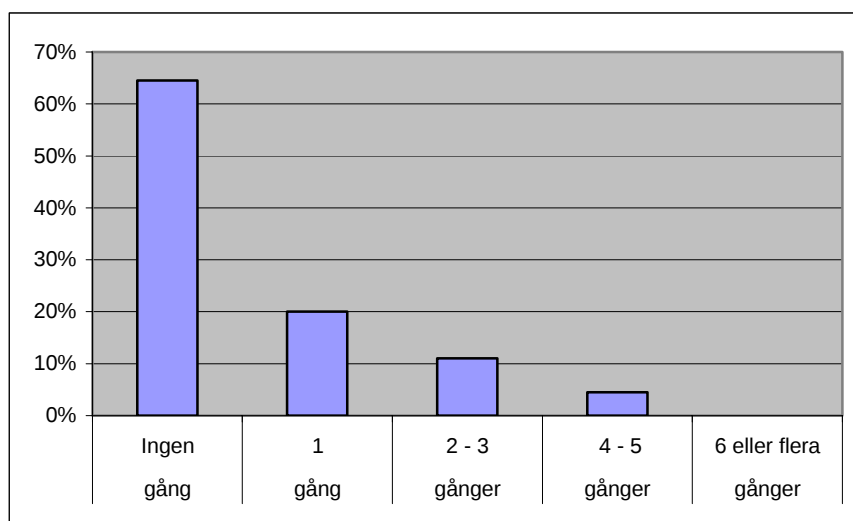

Endast fyra personer, 9 %, har svarat att de någon eller flera gånger låtit barnkören sjunga i tre eller flera stämmor. En av dessa svarande har kryssat samtliga rutor med motiveringen att hon har flera körer. Av de fyra svarande är två kantorer och två organister. En kantor och en organist har uppgivit att de även har en annan utbildning. Tre arbetar på landsbygd och en i stad. En är född på 40-tal, en på 50-tal och en på 60-tal. Den fjärde har inte uppgivit något födelseår. De har alla arbetat länge med barnkör: 16, 22, 25 eller 32 år.

Det är bara en kyrkomusiker i vårt stift som framträtt med 3-4-stämmig barnkör fyra eller fler gånger det senaste året och det är den enda som använder sig av intagningsprov av något slag.

... stämsång ur något av Diskanten-häftena?

Diagram 4 - Stämsång ur Diskanten (a)

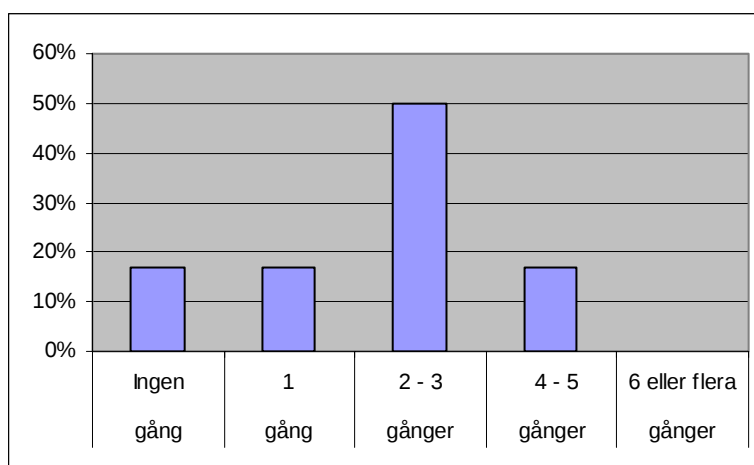

Att jag valde att låta kyrkomusikerna svara på hur ofta de använt sig av Carl-Bertil Agnestigs Diskantenhäften²¹ har sin förklaring i att man med ganska stor sannolikhet kan utgå från att det materialet finns i många av våra kyrkomusikers notbibliotek. Agnestig var under många år en inspirerande kursledare, och många kyrkomusiker har stött på hans material i utbildning eller fortbildning. Agnestig har en genomtänkt pedagogik för hur man kan gå till väga för att lära ut stämsång. Stämmorna är oftast inte så komplicerade och lätta att hitta utgångston på, men ändå har 64,5 % av de tillfrågade musikerna uppgivit att de inte har använt sig av något av Agnestigs Diskantenhäften för att sjunga i stämmor. Att de en gång använt Diskantenhäfte uppger 20 %, 11 % har använt *Diskanten* 2-3 gånger och 4,5 % har använt *Diskanten* 4-5 gånger. Ingen har använt det 6 eller fler gånger.

²¹ Agnestig 1976-1978, *Diskanten* 1-3, Agnestig 1981, *Diskanten* 4 och Agnestig 1988, *Diskanten* 5-8.

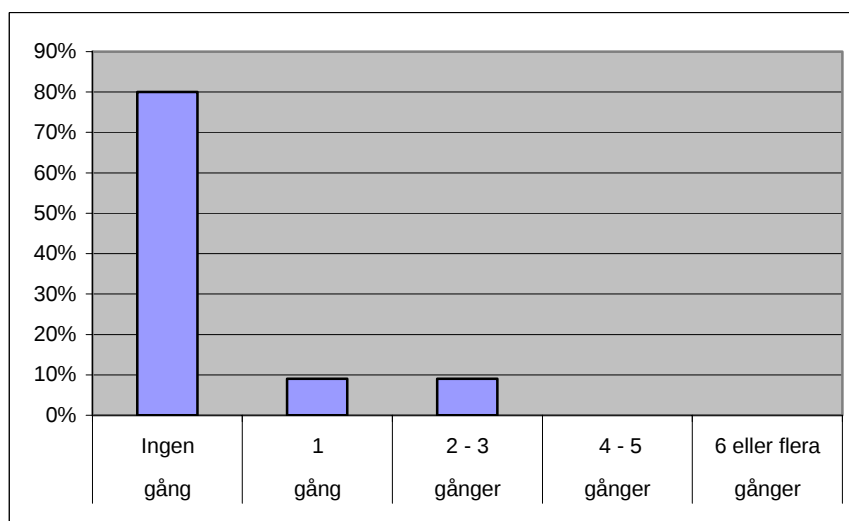
”6 eller flera-gruppen” har använt sig av *Diskanten* oftare:

Diagram 5 – Stämsång ur Diskanten (b)

... stämsång ur någon av Høybyes sångsamlingar?

Diagram 6 – Stämsång ur Høybyesamling (a)

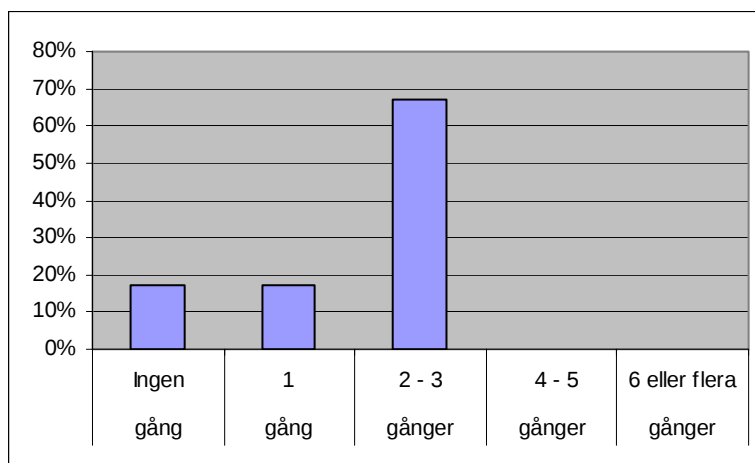
John Høybye har liksom Agnestig hållit kurser runt om i Sverige och hans sångsamlingar²² har med stor sannolikhet inköps till många församlingar. Hans sångstämmor är ofta enkla att lära ut, t.ex. kan man snabbt lära ut hans ”Zick-zack”-stämmor till barn som inte tidigare sjungit i stämmor. Men Høybyes idéer för hur man enkelt får barn och ungdomar att sjunga i stämmor praktiseras uppenbarligen inte så flitigt i Uppsala stift: 80 % av de svarande uppger att de inte någon gång under det gångna året använt någon av hans sångsamlingar, 9 % har

²² T.ex. Høybye 1984, *Zick zack*, Høybye 1986, *Papegojboken* och Høybye 1993, *Paraplyboken*.

använt något häfte en gång och 9 % 2-3 gånger. Flera av Høybyes häften innehåller enbart - eller så gott som enbart - profana sånger, och måhända vill inte stiftets kyrkomusiker använda sig av dem av den anledningen?

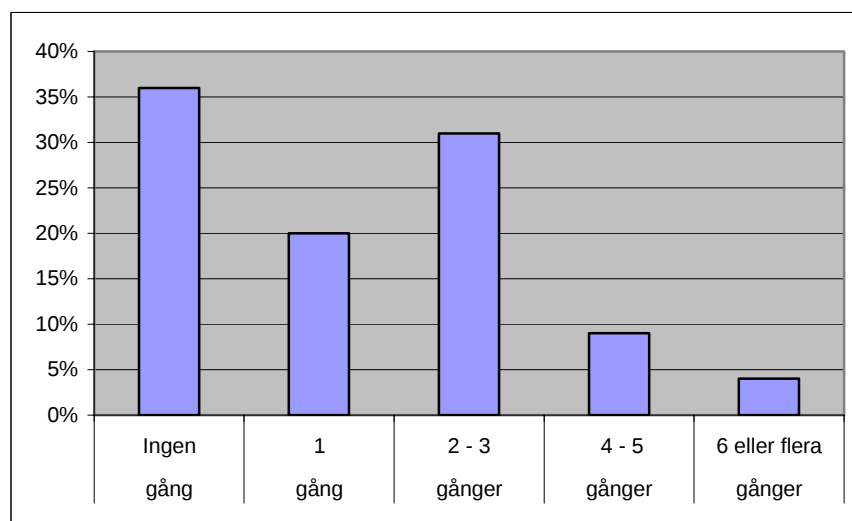
I ”6 eller flera-gruppen” har alla utom en använt sig av Høybyes sångsamlingar och fördelningen i övrigt ser ut så här:

Diagram 7 – Stämsång ur Høybyesamling (b)

... gospel eller gospelliknande sånger?

Diagram 8 – Gospel/gospelliknande sånger

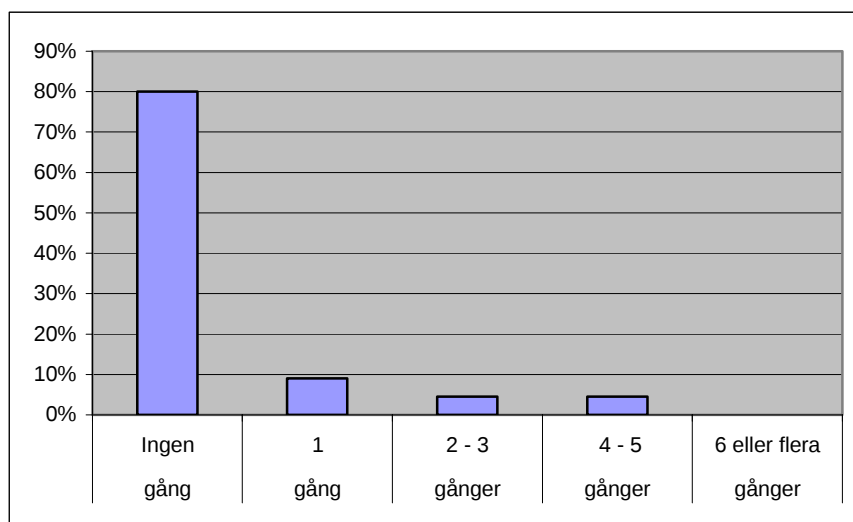

Under *Öppna svar* framkommer att repertoaren för barnkör innehåller en betydande del ”svängiga låtar”. Ska man med sin barnkör medverka i gudstjänst ligger det följaktligen nära till hands att sjunga gospel. Gospel eller gospelliknande sånger förekommer mycket riktigt relativt ofta vid framträdanden med barnkör i Uppsala stift: 31 % har låtit barnkören

framträda med gospel eller gosselliknande sånger 2-3 gånger under det senaste året, 9 % 4-5 gånger, 4 % 6 eller flera gånger och 36 % har inte använt sig av den typen av sånger vid framträdanden under den aktuella tiden.

... sånger som lärts in enligt någon typ av solmisation?

Diagram 9 - Solmisation

Solmisation kan kortfattat beskrivas som metoder där man lär ut sånger med hjälp av stavelsebeteckningar. Oftast är tonnamnen inte knutna till bestämda toner, utan anger bara tonens plats inom tonarten.²³ Inte sällan används handtecken vid inläringen av tonernas stavelsebeteckningar. Solmisationssystem har en lång historia och har under årens lopp används inom många skilda kulturer.²⁴ John Høybye har till vissa av sina sånger skrivit enkla stämmor, som sjungs på stavelsebeteckningar, och de senaste åren har kyrkomusiker i stiftet blivit erbjudna information om solmisation. Det kunde vara av intresse att se i hur stor utsträckning stiftets kyrkomusiker tillämpar detta arbetssätt, och om man kan se samband med i hur stor utsträckning man låter sin barnkör sjunga i stämmor.

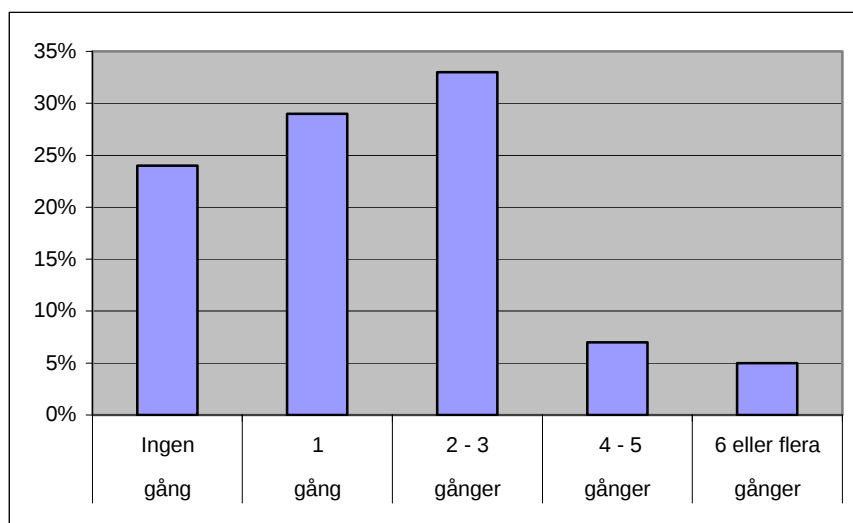
Ett fåtal kyrkomusiker lär ut sånger med hjälp av solmisation: 9 % har under det senaste året framträtt en gång med sånger som lärts in enligt någon typ av solmisation, 4,5 % har framträtt med sådana sånger 2-3 respektive 4-5 gånger och hela 80 % uppgav att de inte framträtt med sånger inövade på detta sätt.

²³ Brodin 1961. "Solmisation". *Musikordboken*, sid.214-215.

²⁴ Franzén 1979. "Solmisation". *Sohlman's musiklexikon*, bd 5, sid. 415.

... i kanon?

Diagram 10 – Kanon (a)

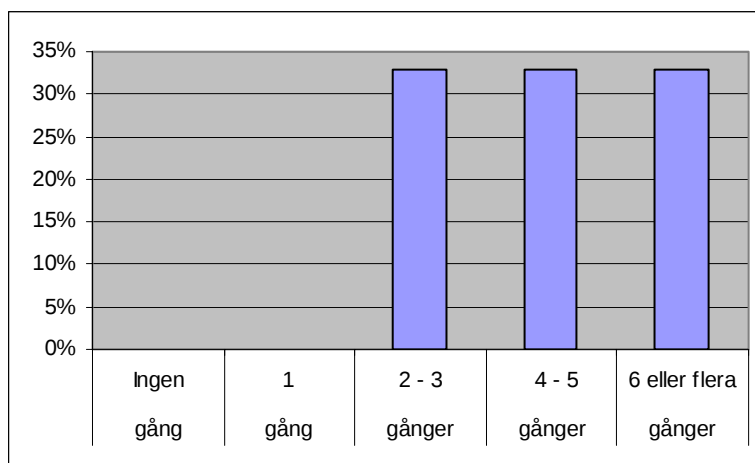

Att sjunga i kanon är ett enkelt och etablerat sätt att åstadkomma flerstämmighet. Enligt Lennart Reimers²⁵ finns musikläroplaner bevarade från 1400-talet, där det framgår, att eleverna skulle öva kanon i flera år som förberedelse för de flerstämmiga körsatserna. Åtskilliga av stiftets barnkörledare inom kyrkan praktiserar också den möjligheten. Av svarandegruppen uppger 74 % att de någon gång under den aktuella tiden låtit barnkören framträda med kanonsånger: 33 % 2-3 gånger, 29 % en gång, 7 % 4-5 gånger och 5 % 6 eller flera gånger.

²⁵ Reimers 1990. "Barnkören i historiskt perspektiv". *Barn i kör. Idéer och metoder för barnkörledare*, sid. 170.

Samtliga körledare i ”6 eller flera-gruppen” hade använt sig av kanonsånger och i betydligt större utsträckning än de övriga:

Diagram 11 – Kanon (b)

... i en musikal?

Diagram 12 – Musikal

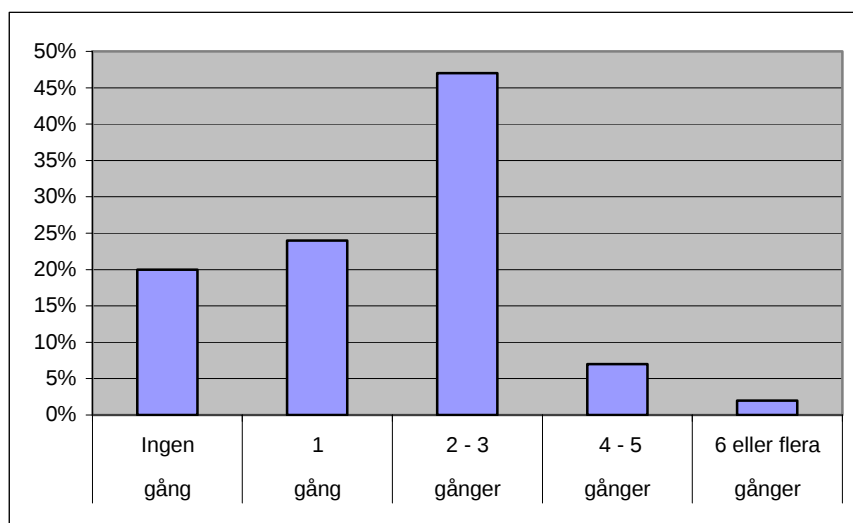

Många körledare vittnar om att dagens körbarn kan ha svårt att hålla sig koncentrerade under en hel körövning, och man får som körledare vara lyhörd för detta och försöka variera övningarna för att hålla intresset för körsång vid liv. (Se vidare under *Öppna svar*.) Genom att träna in och framföra en musikal med sin barnkör kan man på ett enkelt sätt få omväxlande körövningar, och på köpet får alla medverkande fördjupa sig i en speciell berättelse eller ett visst tema. Musikalerna framförs ofta av stiftets barnkörer. 73 % av de tillfrågade musikerna har vid minst ett tillfälle låtit barnkören framträda i en musikal: 42 % en gång, 27 % 2-3 gånger och 4 % 4-5 gånger.

I ”6 eller flera-gruppen” har samtliga körledare låtit körbarnen framföra musikal.

... sånger utan kyrklig anknytning?

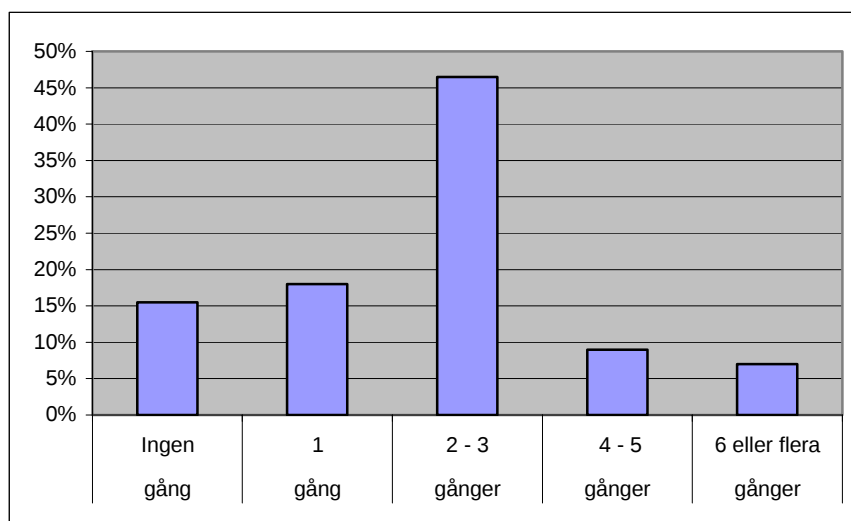
Diagram 13 – Profana sånger

Begreppet ”sånger utan kyrklig anknytning” kan diskuteras och tolkas olika. I enkäten stod det var och en fritt att själv göra sin tolkning, och 20 % har svarat att de ingen gång alls låtit sin barnkör framträda med sådana sånger, 24 % har gjort det en gång, 47 % 2-3 gånger, 7 % 4-5 gånger och 2 % 6 eller flera gånger. Frågan var med i enkäten, för att man skulle kunna se, om körledare som låter barnen sjunga annat än rent kyrkliga sånger på något sätt uppnått större framgång i barnkörarbetet än de andra körledarna. Inga sådana slutsatser har kunnat dras ur materialet.

... i ett sammanhang där musiken utgjort det huvudsakliga inslaget?

Diagram 14 – Musiken det primära (a)

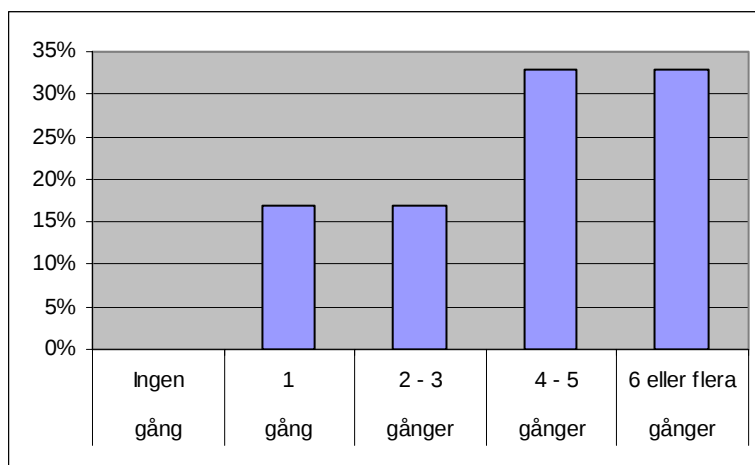

Enligt en undersökning, som presenterades i bilagan²⁶ till kyrkomusikerutredningen 2003, sker c:a 25 % av körernas framträdanden i sammanhang, där musiken utgjort det huvudsakliga inslaget. Det kan vara av intresse att se hur ofta Uppsala stifts barnkörer får möjlighet att sjunga i sådant sammanhang. Motivet för att ha denna fråga med var annars detsamma som för ovanstående fråga, och man skulle kunna tänka sig att det kan upplevas som stimulerande för en kör att få medverka i ett sammanhang där musiken är det primära. Hela 81 % av de svarande uppger att deras barnkör någon gång under året fått sjunga i ett sammanhang, där innehållet huvudsakligen bestått av musik: 47 % har framträtt 2-3 gånger i ett sådant sammanhang, 18 % en gång, 9 % 4-5 gånger och 7 % 6 eller flera gånger.

²⁶ Bromander, Fagius och Ingman 2003, sid.58.

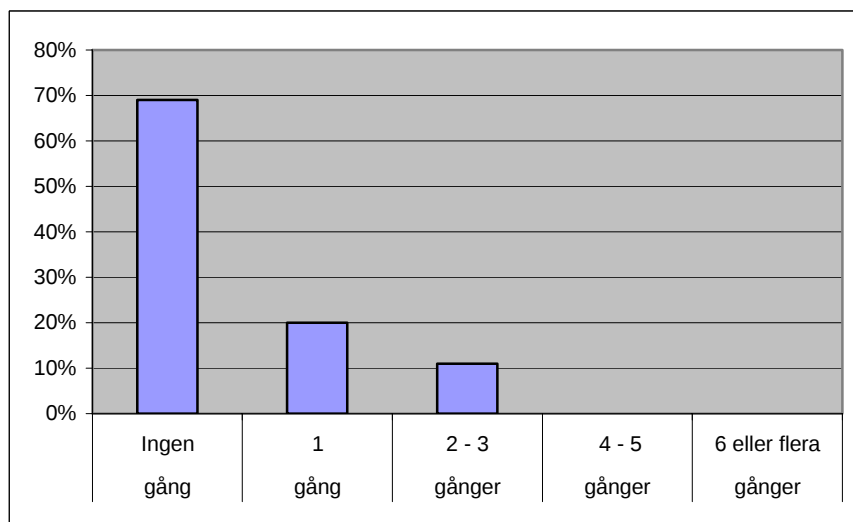
”6 eller flera-gruppen” framträder oftare i sammanhang där musiken utgör det huvudsakliga inslaget:

Diagram 15 – Musiken det primära (b)

... i ett sammanhang utanför hemorten?

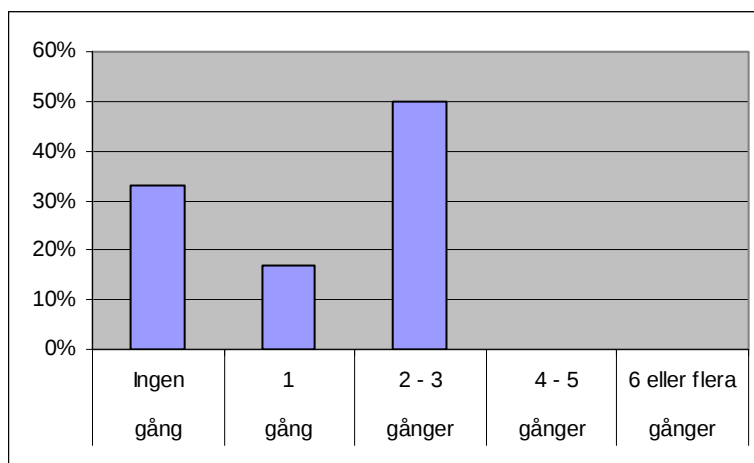
Diagram 16 – Sång utanför hemorten (a)

Även att någon gång få prova på att sjunga någon annanstans än i kyrkan på hemorten, och kanske tillsammans med andra körsångare, kan vara roligt och lärorikt för en barnkörsångare. Drygt 30 % av de svarande har uppgivit att de med sin barnkör minst en gång sjungit i ett sammanhang utanför hemorten: 20 % har gjort det en gång och 11 % 2-3 gånger. Av de svarande har 69 % inte sjungit med sin barnkör utanför hemorten någon gång under den aktuella perioden.

I ”6 eller flera-gruppen” ser fördelningen ut så här:

Diagram 17 – Sång utanför hemorten (b)

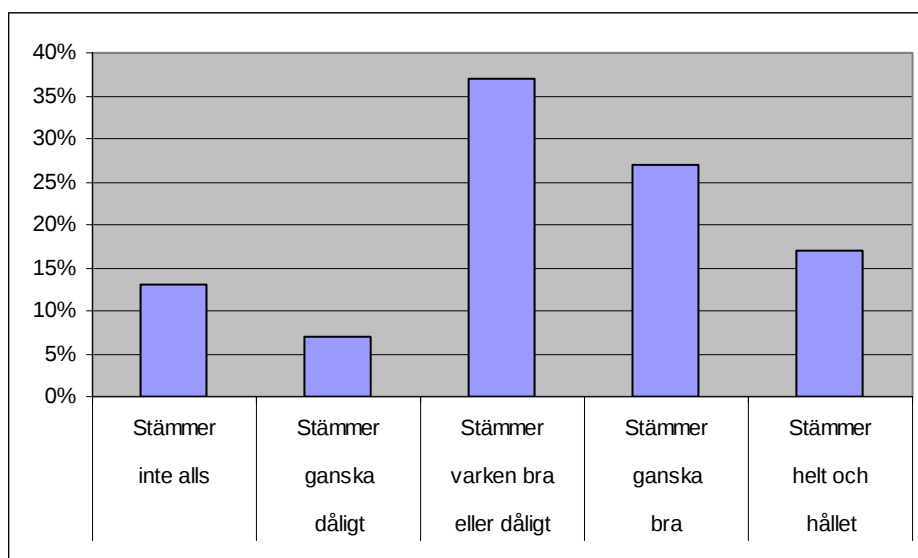
Här kan man tänka sig flera olika förklaringar till skillnaderna jämfört med svarandegruppen som helhet. Dels är det, om man har en duktig barnkör, både roligt och ganska lätt att ordna framträdanden på andra platser än i den egna församlingen, dels kan det faktum att en kör får göra utflykter och resor stimulera sångarna till att göra sitt allra bästa och satsa litet extra av tid och koncentration.

Påståenden att värdera

De fyra första påståendena, som vänder sig till dem som haft ansvar för barnkör i minst 15 år, har 30 personer värderat. Samtliga 49 svarande har värderat de följande sju påståendena. I de fall den sammanlagda procentsumman inte blir 100 utan strax därunder, beror det på att en eller två av de svarande inte gjort någon markering till det påståendet. I det fall summan överstiger 100, beror det på att dataprogrammet avrundat uppåt. Där skillnader kunnat utläsas mellan svarandegruppen som helhet och ”6 eller flera gruppen” har detta kommenterats i anslutning till påståendet.

Barnkör är roligare idag än för 15 år sedan.

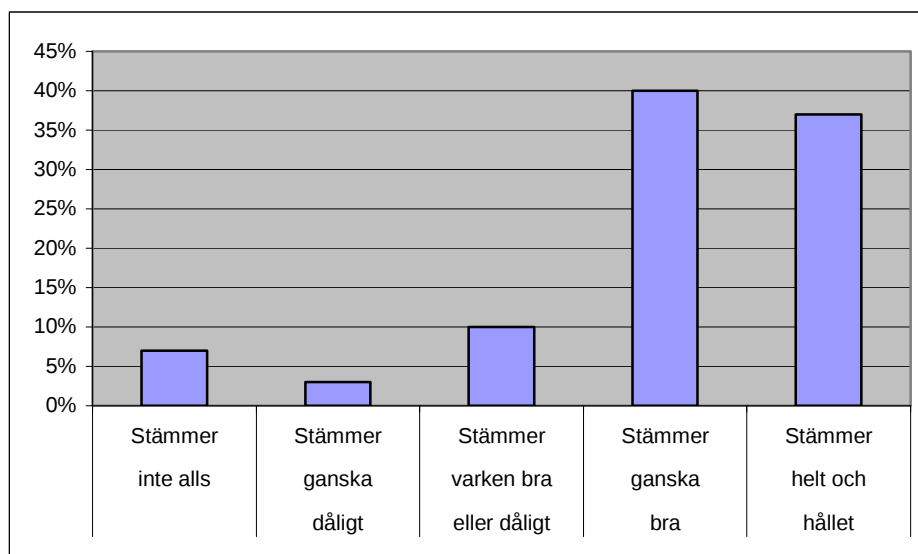
Diagram 18 – Barnkör är roligare idag

Ett viktigt mått på hur man värderar och upplever en arbetsuppgift är hur rolig man anser den vara. Många körledare, 44 % av de svarande, anser att påståendet stämmer ganska bra eller helt och hållet, 37 % har markerat att det stämmer varken bra eller dåligt och 20 % tycker att det stämmer ganska dåligt eller inte alls. Ett litet påpekande kan här vara på sin plats: Det är rimligt att tänka sig att många av dem som tagit sig tid att svara på enkäten är musiker, som har ett stort engagemang i barnkörarbetet, och som valt att lägga tid och kraft på sin barnkör och på så sätt fått framgång av olika slag med kören. Detta påverkar givetvis upplevelsen av barnkörarbetet och värderingen av detta påstående, liksom av övriga påståenden.

Barnkörarbetet är mer tidskrävande idag än för 15 år sedan.

Diagram 19 - Barnkörarbetet är mer tidskrävande idag

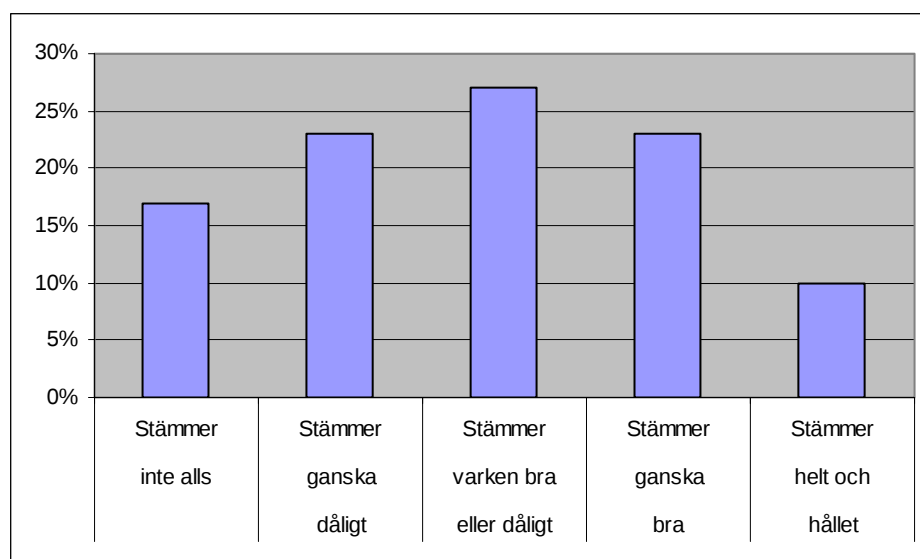

Att man lägger ner mer tid än man tidigare gjort på en arbetsuppgift kan ha många orsaker, t.ex. tycker man kanske att uppgiften är trevligare nu, eller så anser man sig tvungen att lägga ner mer tid för att få till stånd ett resultat man är nöjd med. Det kan också vara så att förutsättningarna har ändrats, så att man måste lägga upp sitt arbete på ett mer tidskrävande sätt. Vilka orsakerna är till att hela 77 % av svarandegruppen markerat att påståendet stämmer ganska bra eller helt och hållet kan man inte entydigt utläsa av svaren här, men delar av förklaringen kan man hitta under *Öppna svar*. Av de svaren kan man se att körledarna idag lägger ner mycket tid på att leta lämplig repertoar och göra sig bekant med den, och man lägger också ned tid på att förbereda sig väl, så att man har så mycket som möjligt av vad som ska göras under en körövning i huvudet och lätt kan kasta om i planerna, om det behövs. Flera körledare har uppgivit att de själva skriver stämmor och arrangerar sånger för barnkören, vilket är tidskrävande. Många körledare påpekar att barn idag är mer okoncenterade än förr, och förmodligen har en körledare idag, oftare än förr, småproblem i körgruppen att reda ut. Efter en intensiv körövning kan man också behöva mer tid för återhämtning än man tidigare behövt. Många av körledarna har uttryckt sitt missnöje med utbildningen i barnkör i grundutbildningen, och man kan tänka sig - och i viss mån utläsa av enkätsvaren - att de fått lov att på egen hand införskaffa de nödvändiga kunskaperna i ämnet, t.ex. kunskap om barnröstens möjligheter och begränsningar, metodiska kunskaper och barnpsykologi. Sådant tar tid! I ”6 eller flera gruppen” instämmer samtliga musiker i påståendet.

En person avstod från att markera någon värdering till detta påstående.

Det är lika lätt att få barn att sjunga sånger om Gud idag som för 15 år sedan.

Diagram 20 - Sånger om Gud

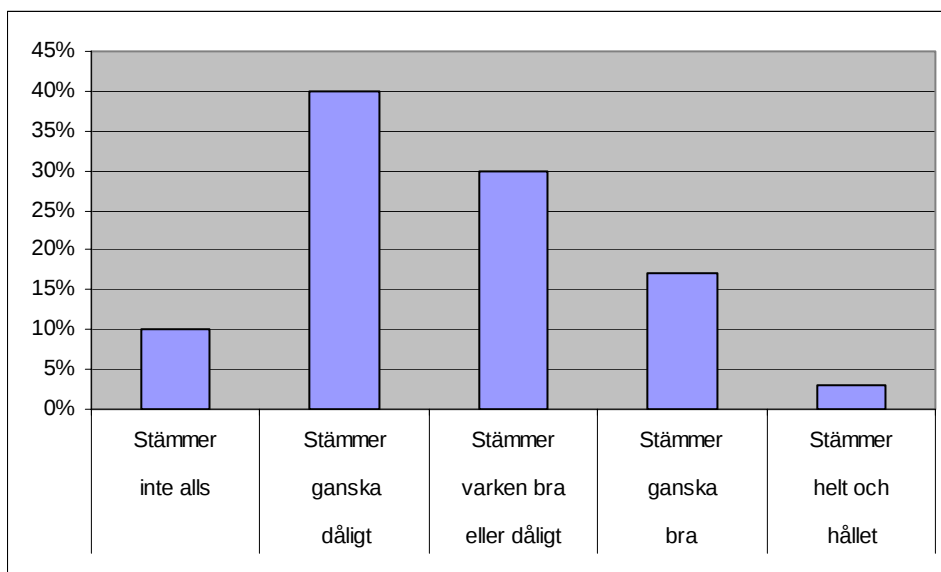
Svenska kyrkan är inte längre en statskyrka och tappar för varje år i medlemsantal²⁷ och allteftersom försvagas därmed Svenska kyrkans tidigare mer självklara plats i vårt samhälle. Körbarn idag är vana att ifrågasätta, och det kan vara intressant att se hur barnkörledare anser sig hantera detta, när det gäller att sjunga sånger om Gud med barnen. Något entydigt svar går inte att utläsa: 40 % tycker att påståendet stämmer ganska dåligt eller inte alls, men nästan lika många, 33 %, anser att det stämmer ganska bra eller helt och hållet och en majoritet tycker att påståendet stämmer varken bra eller dåligt.

I ”6 eller flera gruppen” har 66 % markerat ”Stämmer ganska dåligt” eller ”Stämmer inte alls”.

²⁷ Hillås och Qviström 2004. ”Antalet utträden slår rekord”. *Kyrkans tidning*, nr 49, sid. 2.

Barnkören sjunger lika ofta i stämmor idag som för 15 år sedan.

Diagram 21 - Stämsång

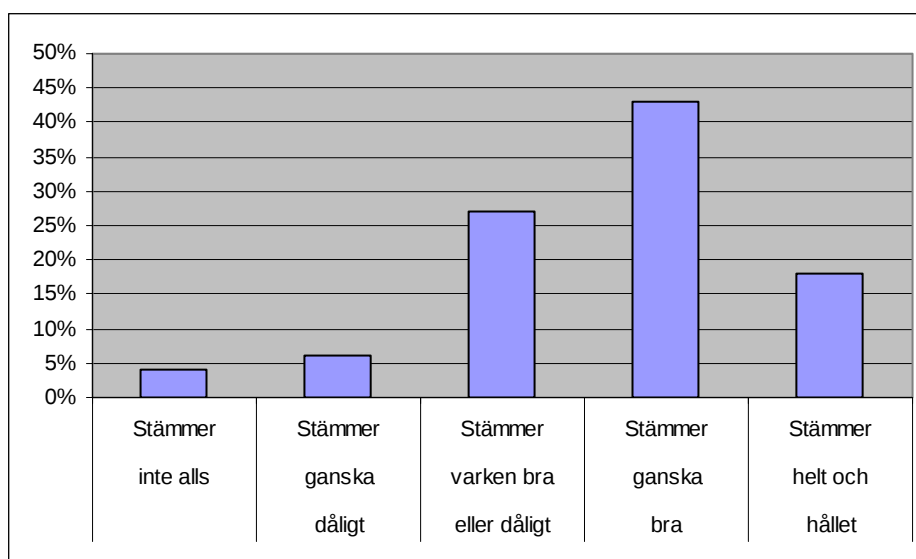

De allra flesta av Uppsala stifts kyrkomusiker har en kyrkomusikalisk grundutbildning och många har dessutom ytterligare en yrkesutbildning (se under rubriken Utbildning och fortbildning) och man kan förmoda att de med gott omdöme väljer sånger och svårighetsgrad efter körbarnens förmåga. Ett mått på barnköernas musikaliska nivå, som är användbart utan inspelningsmöjlighet, kan vara att se i hur många stämmor de sjunger och hur ofta. Ovanstående påstående konstruerades för att på något sätt kunna jämföra dagens barnkörer i Uppsala stift med tidigare generationers barnkörer. Av de svarande anser 50 % att påståendet stämmer ganska dåligt eller inte alls, medan 20 % anser att det stämmer ganska bra eller helt och hållet och 30 % har markerat Stämmer varken bra eller dåligt.

I ”6 eller flera gruppen” anser 67 % att påståendet stämmer ganska dåligt eller inte alls, och ingen har markerat Stämmer ganska bra eller Stämmer helt och hållet.

Det är lätt att få barnen mellan 7 och 9 år att stanna kvar i kören.

Diagram 22 – Stanna i kören (a)

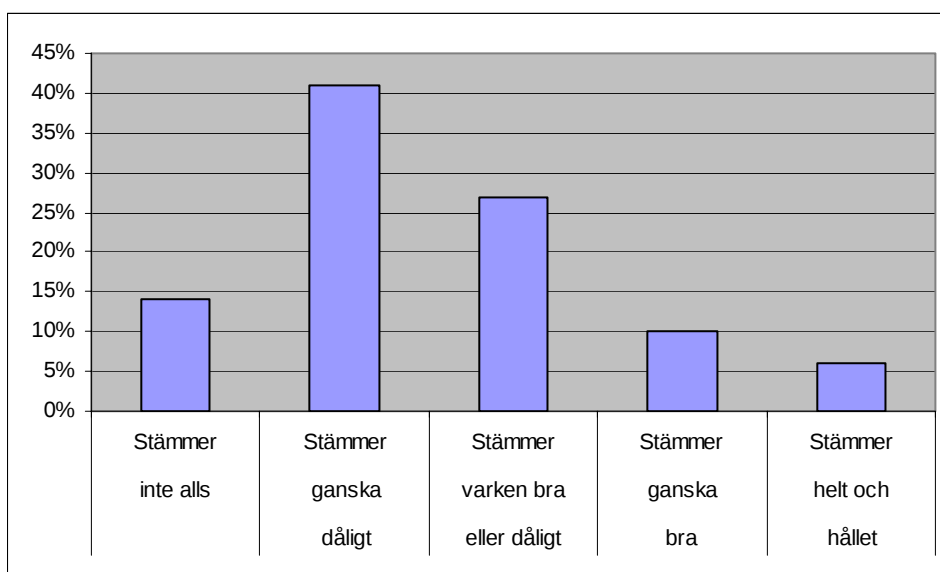
I policydokumentet *Musiken i Svenska kyrkans församlingar*²⁸ konstateras under rubriken *Barnkör* i kapitlet om körverksamhet: ”I barnkörerna blir medlemmarna i allmänhet yngre och yngre, det finns idag många aktiviteter som konkurrerar om barnens uppmärksamhet.” På barnkörddagar och i andra sammanhang, där körbarn träffas för att sjunga flera tillsammans, kan man mycket riktigt tycka sig se en utveckling mot att barnkoristernas genomsnittsålder sjunkit jämfört med för 15 år sedan. Det kommenteras också av en del av svarspersonerna i de öppna svaren. Det kan vara av intresse att få reda på hur körledarna själva bedömer möjligheterna att få körbarnen att stanna kvar och kanske så småningom fortsätta i en kör för äldre barn eller i en ungdomskör. En majoritet, 61 % av de svarande, tycker att påståendet stämmer ganska bra eller helt och hållet, vilket stärker antagandet om att de yngre barnen är lättare att behålla i kören.

En person avstod från att markera någon värdering till detta påstående.

²⁸ Tobin et al. (red.). 2001, sid. 102.

Det är lätt att få barnen mellan 10 och 12 år att stanna kvar i kören.

Diagram 23 – Stanna i kören (b)

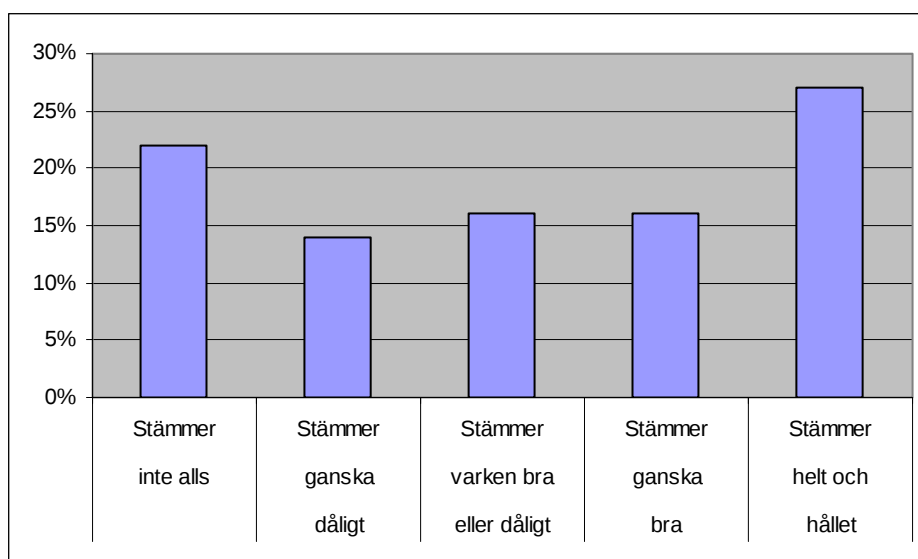
Här är diagrammet nästan spegelvänt jämfört med diagrammet som gäller de yngre körbarnen: 27 % har, liksom i diagram 28, markerat ”Stämmer varken bra eller dåligt”, men majoriteten, 55 %, ligger denna gång till vänster i bilden. Körledarna upplever det tydligen inte lika lätt att behålla barnen mellan 10 och 12 år i kören. Under Körforum 2004 i Uppsala konstaterades att det blir allt svårare att hålla samman barn- och ungdomskörer en längre tid, då många andra aktiviteter drar i koristerna²⁹. Att ur enkätsvaren söka en förklaring, låter sig inte entydigt göras. Kanske kan man ur de öppna svaren få delar av en förklaring: barn är mer rastlösa och ombytliga idag, och att sjunga i kyrkans kör är inget som man skryter med för kompisarna, som blir allt viktigare ju äldre barnet blir. En annan förklaring kan vara att barn faktiskt vill lära sig något och känna att man blir bättre på det man gör. Kanske har vissa körledare gått för långt när det gäller att lyssna på barnens önskemål om sånger; kanske vill även barnkörsångarna ha ”något att bita i” ibland?

En person avstod från att markera någon värdering till detta påstående.

²⁹ Sagvik 2004. ”Preludium”. *Tidningen Körsång*, nr 1, sid.3.

I den församling jag arbetar kan barn som ”vuxit ur” barnkören fortsätta i en annan kör.

Diagram 24 – Fortsätta i annan kör

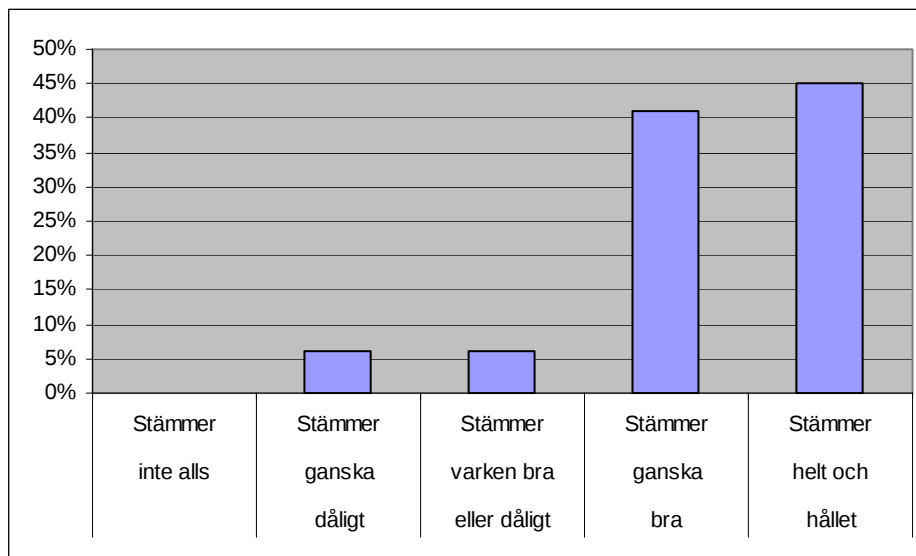

”I många församlingar finns det behov av och plats för flera barnkörer. Det är svårt att ha sexåringar och tolvåringar i samma kör.” Detta konstateras i *Musiken i Svenska kyrkans församlingar*³⁰, och det är rimligt att tänka sig att ett väl fungerande barnkörarbete i en församling innefattar, att församlingen erbjuder flera barnkörer alltefter barnens ålder och förmåga, och att det alltid finns en kör att växa in i. Förhoppningsvis kan de äldre sångarna också inspirera de yngre att fortsätta sjunga. En ganska stor del av de svarande, 43 %, instämmer i påståendet om fortsättningskör, men nästan lika många, 36 %, meddelar att det stämmer ganska dåligt eller inte alls. Två personer avstod från att markera någon värdering till detta påstående.

³⁰ a.a. sid.102.

När barnkören medverkar anpassas gudstjänsten efter barnen.

Diagram 25 – Gudstjänsten anpassas efter barnen

Barn är idag vana vid att hänsyn tas till deras synpunkter, och de är medvetna om sina rättigheter att bli tagna på allvar. Hur väl anpassar vi våra gudstjänster efter barnens behov? Här måste påpekas att kyrkomusikern inte ensam bär ansvaret för hur gudstjänsterna utformas. Även barn- och ungdomsledare medverkar ofta i gudstjänster, som i första hand vänder sig till barn och deras familjer, och rent formellt har en präst det yttersta ansvaret för vilka psalmer eller andra församlingssånger som ska användas. Kyrkoherden i en församling fastställer efter samråd med berörda en plan för församlingens gudstjänster.³¹

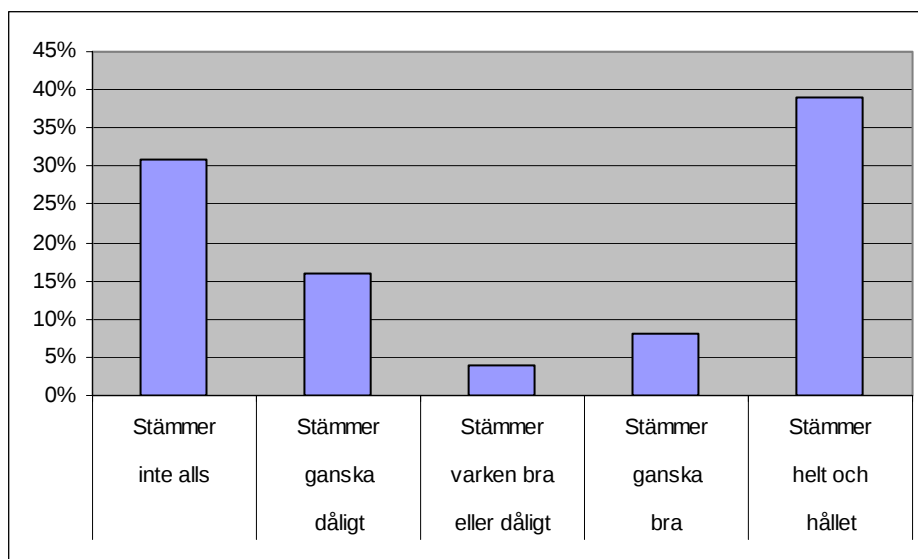
Enligt de svarande anpassas idag gudstjänsterna där barnen medverkar efter barnen i stor utsträckning: 86 % markerade ”Stämmer ganska bra” eller ”Stämmer helt och hållet”. Ingen markerade ”Stämmer inte alls”. Kanske kan man tolka detta som att det inte i alltför många fall är gudstjänsterna, som skrämmer bort barnen från barnkören.

En person avstod från att markera någon värdering till detta påstående.

³¹ Kyrkoordning – med angränsande lagstiftning för Svenska kyrkan, 2002. 17 kap. Gudstjänstliv, § 9 o. § 10.

Vi brukar fika i samband med barnkörövningen.

Diagram 26 – Fika i samband med övningen

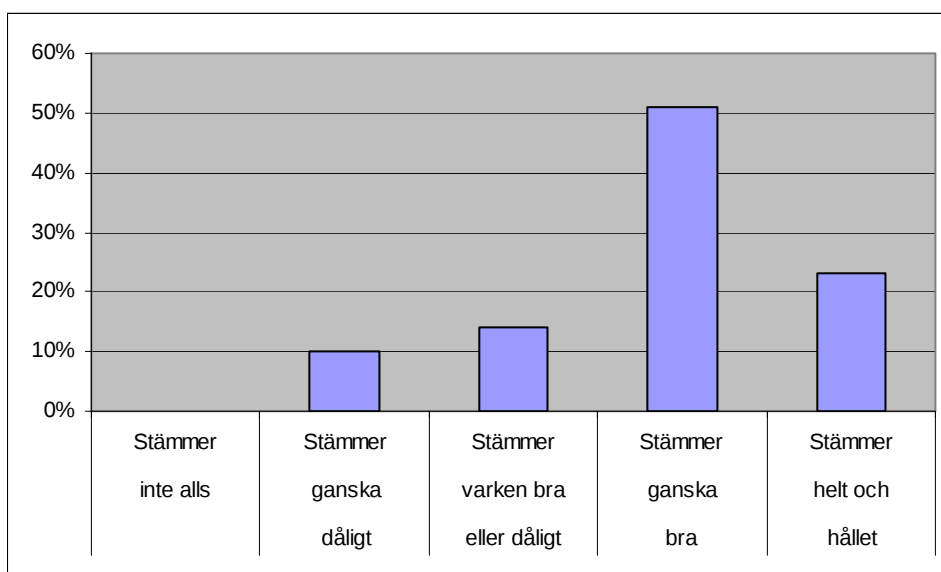

Några av de svarande visade i sina svar på frågan, om hur de upplever att rollen som barnkörledare utvecklats under deras yrkesverksamma år, att de uppfattar dagens barn som mer okoncentrerade och stressade än tidigare generationers. Att fika tillsammans kan vara ett sätt att lära känna barnen och att låta dem få ett energitillskott för att orka koncentrera sig och fortsätta sjunga en stund till. Ungefär hälften av de svarande, 47 %, brukar fika i samband med körövningen och lika många, 47 %, gör det inte.

En person avstod från att markera någon värdering till detta påstående.

Jag känner mig oftast nöjd med det musikaliska resultatet vid framträdanden med barnen.

Diagram 27 – Jag känner mig oftast nöjd

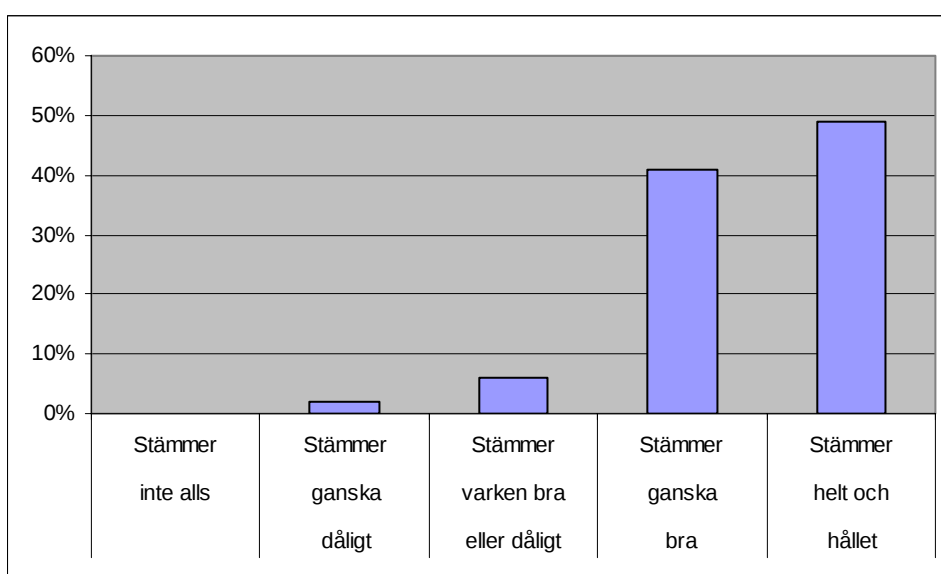

En klar majoritet, 74 %, tycker att påståendet stämmer ganska bra eller helt och hållet. Här kan noteras att i ”6 eller flera gruppen”, som framträder oftast med stämsång, har endast 33 % markerat motsvarande alternativ. Kanske kan man ana ett något större engagemang med därtill hörande högre musikaliska ambitioner för barnkör i den svarandegruppen.

En person avstod från att markera någon värdering till detta påstående.

Jag får ofta uppskattning för mitt arbete med barnkören.

Diagram 28 - Uppskattning

I sammanhang där det diskuteras, vad människor i Sverige vill att Svenska kyrkan ska syssla med i första hand, brukar barnkör nämnas. Det kan vara intressant att se, om barnkörledarna själva får ta del av denna ståndpunkt i form av framförd uppskattning. I *Kyrkan mitt i musiklivet*³² konstateras att de flesta kyrkomusiker, 88 %, känner sig uppskattade. I min undersökning visar det sig att hela 90 % tycker att ovanstående påstående stämmer ganska bra eller helt och hållet.

En av dem som markerat ”Stämmer ganska bra” har i kanten tillfogat: ”Gäller frågan uppskattning från arbetsgivaren är den minimal. Från församling, föräldrar m.m. kommer uppskattande ord nu och då.” Här antyds alltså att arbetsgivaren inte förmår uppskatta körledarens arbete med barnkör, vilket också framkommer under *Öppna svar*, där en av de svarande ställer sig frågande till att timberäkningen för barnkör är lägre än den är för vuxenkör.

En person avstod från att markera någon värdering till detta påstående.

³² a.a. 2003.

Öppna svar

Upplevelsen av hur arbetet som barnkörledare utvecklats under den period den svarande arbetat med barnkör

På uppmaningen ”Beskriv kortfattat hur Du upplever att Ditt arbete som barnkörledare utvecklats under de år Du arbetat.” har 44 svarande utnyttjat möjligheten att skriva.

Den förändring, som mest frekvent uttryckts och som 30 % av de svarande framhåller, är att sångerna man väljer att sjunga med barnen förändrats mot populärmusikhållet: barnköreerna sjunger nu gospel, svängiga låtar, schlagrar och musikaler. Man kan förmoda, att det i många fall har sin grund i, att körsångarna framfört önskemål om sånger, och att körledaren lyssnat och gått barnens önskan till mötes; många körledare betonar under ”Vilka egenskaper anser Du vara viktiga för en bra barnkörledare?” vikten av att vara lyhörd för idéer och synpunkter från barnen. Man är ju som körledare också mån om att få behålla sina körbarn. Att man numera känner sig säkrare och tryggare i sin barnkörledarroll anser 21 % av körledarna, och vissa menar, att man idag har större frihet i barnkörarbetet än tidigare. Vanligt förekommande i svaren är även synpunkten, att dagens barn är mer okoncentrerade och stressade än tidigare och att de har många fritidssysselsättningar. Några av de svarande skriver, att det är svårare att lära ut stämsång idag och någon menar att det beror på, att åldrarna på körbarnen sjunkit de senaste åren. Att man som barnkörledare idag får ta emot fler barn med slitna röster och att barnkörarbetet är jobbigare idag, förekommer också i några svar.

Nedan följer exempel på barnkörledarnas svar, såsom de själva uttryckt sig. Inom parentes anges hur många år den citerade haft barnkör. Det ska inte förväxlas med hur många år den svarande arbetat som kyrkomusiker; det kan vara betydligt fler eller färre år. Svar som inte återgetts här, finns som bilaga och kan läsas under rubriken *Diagram och enkätsvar*.

Barnen protesterar mycket oftare numera mot att sjunga om ”Gud” och ”Jesus”. Jag känner mig tvungen att ha ”blandad” repertoar d.v.s. lika mycket profana sånger som sakrala (- Men man kan ju alltid välja ”bra” profana sånger!) (Jag tycker faktiskt det är bättre med blandad repertoar. Barnen sjunger glatt om både Pippi Långstrump och Jesus – det är som det ska va’, tycker jag!)

Barnen vågar säga emot och ifrågasätta. Man förstår hur föräldrarna pratar därhemma.

Barnen har oerhört många fritidssysselsättningar – både föräldrar och barn är ofta stressade.

Att sjunga i kyrkans barnkör är inget man skryter med för kompisarna.

(22 år)

Förr: sång i stämmor. Man hann mer på en körövning. Barnen lugnare och mer koncentrerade.

Nu: nu ska allt vara så roligt! Det ska vara fika, lekar och annat – man kommer inte bara för att sjunga! Barnen okoncentrerade och har svårt att sitta stilla. Man hinner inte så mycket på en övning. En del föräldrar tycks tro att kören är ”barnpassning”!

(32 år)

Jag upplever att barnen är mera inriktade på att repertoaren ska vara ”kul och svängig” idag. Det har blivit svårare att öva in stämmor. Det har också blivit svårare att samla barnen på söndagar, eftersom många barn har ”flexat” boende.

(28 år)

Jag kan skriva egna extra stämmor, arrangera med instrument, skriva egna texter, ja, friheten är mycket större i dag, större än förr.

(16 år)

Det krävs mycket mer tid för förberedelser nu. Man måste vara väl förberedd för att nå dagens okoncentrerade, stressade ljud- och rösttrötta barn. Det går inte att ha så stora musikaliska ambitioner.

(20 år)

Det krävs att man kan vara lite ”poppig” emellanåt (vilket jag i och för sig tycker är kul). Det är stimulerande att blanda olika sorters musik. Ibland kan det dock kännas som att man glömmer bort allt det ”gamla” som egentligen var bra! Dags att börja på ny kula?!!

(25 år)

Från början hade jag ambitionen att allt material skulle passa in i gudstjänsten, men sedan har jag känt att musiken gett mig lust att prova andra (profana) sånger. (Det finns mycket tråkig/dålig kyrkomusik-barnsång.) Jag har inte känt någon större utveckling i mitt arbete

eftersom det ofta är en kamp att behålla barnen så länge att "ribban kan höjas". Jag lutar åt att sluta som kyrkomusiker...

(6 år)

Det har skett en viss utveckling mot mer populärmusik. Jag gillar gospel och låtar som svänger och det gör barnen också. Svårt att sjunga t.ex. Agnestic. Vi gjorde en "schlagermusikal" i maj i år och det var ju förstås kalas för barnen! Annars tycker jag att arbetet inte förändrats så mycket.

(9 år)

I början hade jag svårt för att barn pratade och ville påverka. Nu ser jag det som ett samspel mellan gruppen och mej. Barn vill gärna komma med idéer och påverka, man kanske får dra ner på de rent musikaliska aspekterna. De som lyssnar på min kör tycker att barnen sjunger ut fantastiskt bra, når ut med ett budskap.

(20 år)

För att kunna samla en barnkör krävs nu mera samarbete med skola/fritids. Tyngdpunkten åldersmässigt har krupit nedåt. I och med att barnen är så unga som 6-8 år kan man sällan prova kanon eller stämsång.

(26 år)

På 70-80-talet eftersträvade jag att hitta sånger som passade till söndagens texter. Idag har vi fler sånger som återkommer regelbundet vid familjegudstjänsterna. Barnen tycker om att få använda sina sånger. Idag anpassar vi gudstjänsten till barnens sånger. På 80-90-talet var det mellanstadiebarnen som sjöng mest. Idag är det förskolan och lågstadiet som är gladast i att sjunga. Man anpassar ju också sångerna efter barns förmåga, har man tonsäkra barn blir det stämmor – annars inte, det är lika förr som nu...

(29 år)

Det har blivit roligare, men det måste hållas ett samspel mellan mig och barnen, som att spontant ställa om till någon "avkopplingslek", vara uppmärksam på önskemål från barnen om nya sånger, som de kanske sjungit på musiken i skolan osv.

(35 år)

Egenskaper den svarande anser vara viktiga för en bra barnkörledare

I *Rum för röster*³³ framkommer, att när kyrkomusiker själva får prioritera olika kvaliteter man anser att en kyrkomusiker ska besitta, hamnar körledarförmåga överst på listan. Men vad innebär en god körledarförmåga när det gäller barnkör? På frågan ”Vilka egenskaper anser Du vara viktiga för en bra barnkörledare?” har 45 svarande utnyttjat möjligheten att skriva. De vanligast förekommande synpunkterna - en tredjedel av svaren uttryckte detta - är att en barnkörledare måste tycka om barn, vara glad och positiv och lyhörd för barnen. Drygt en femtedel av de svarande betonade vikten av att vara väl förberedd inför körövningen och att ha en genomtänkt plan för arbetet. Flexibilitet, improvisationsförmåga och förmåga att kunna umgås med barn förekommer i 18 % av svaren. Det är också viktigt att kunna hitta ”rätt” sånger och att våga prova nya typer av sånger. Musikalitet och tålamod behövs, anser fyra personer. Man kan anta att många av körledarna utgått från att musikalitet är en självskriven egenskap. Fyra svarande framhåller vikten av goda egna sångkunskaper och kännedom om sångteknik. Högt tempo i repetitionsarbetet och pedagogisk förmåga framhålls av tre personer.

Vissa likheter framkommer mellan svaren Gustafsson fått på sin öppna fråga om vad som är kännetecknande för en bra körledare i *Konsten att vara körledare*³⁴ och svaren jag fått under samma rubrik, fast avseende endast barnkör. I Gustafssons sammanställning var ”entusiasmera”, ”inspirera” och ”lyhördhet” de mest frekventa orden för att beskriva en bra körledare, och i mina svar var orden ”glad”, ”positiv” och ”lyhörd” de vanligaste beskrivningarna för en bra barnkörledare. Att en barnkörledare även måste tycka om barn, var dessutom i min undersökning lika frekvent som ovanstående beskrivningar. Även i Gustafssons sammanställning intar de rent musikaliska kommentarerna en mer tillbakadragen plats, och förmodligen tar många av de svarande musikalisk kompetens för given.

Nedan följer exempel på barnkörledarnas svar, såsom de svarande själva uttryckt sig. Inom parentes anges hur många år den citerade haft barnkör. Det ska inte förväxlas med hur många år den svarande arbetat som kyrkomusiker; det kan vara betydligt fler eller färre år. Svar som inte återgetts här, finns som bilaga och kan läsas under rubriken *Diagram och enkätsvar*.

Att i grunden känna att man kan tycka om varje barn för sig (bråkiga, busiga, likaväl som

³³ Bromander 2002, sid.211.

³⁴ Gustafsson 2001, sid.42 ff.

tystlåtna barn). För känner barnen att jag tycker om dem, får dom förtroende för mej!
Att vara väl förberedd, ha sångerna (noterna) i ett "pärlband" – inga onödiga pauser!
Att leda barnkör krävs betydligt mer av ledaren än att ha vuxenkör – därför tycker jag det är konstigt att man räknar färre timmars arbete på barnkörer?!

Sist: att ha kul ihop med barnen!!

(22 år)

Förmåga att "få barnen med sig", utstrålning.
Förmåga att förmedla sångglädje.
Förmåga att hitta sånger som både har kvalitet och tilltalar barnen.

(32 år)

Struktur, veta vad målet är för övningspasset, bygga upp repertoar + bra uppvärmningsövningar, men mest: tyck om/intressera dig för "dina barn" annars går ingenting!

(16 år)

Helt och hållet samma som för alla körledare, samt:

- tycka om barn
- inte ta åt sig av krävande föräldrar
- högt tempo i repetitionsarbetet - viktigare för barnkörledare än andra
- goda sångkunskaper - viktigare för barnkörledare än andra

(16 år)

- intresserad av barnen som personer och deras värld
- lugn, trygg
- att kunna upprätthålla ordning i gruppen
- att planera noggrant, men vara flexibel och kunna improvisera
- att vara lyhörd för vad barnen klarar av (inget är omöjligt)
- att kunna välja sånger med hög kvalitet både på text och musik
- att våga prova olika musikstilar
- att våga delegera och be nån annan om hjälp med det man inte klarar själv
- att ha tålamod

(10 år)

*Envishet – t.ex. med tonbildning som många utav oss (inklusive jag själv!) slarvar med...
Beror det på att vi måste producera så mycket... Eller är vi rädda att dom ska tycka det blir
för tråkigt/tjatigt?*

Idag är rösterna mer ”sönderskräkna”. Vi borde jobba mer på detta.

Sen finns det ett till viktigt ord: GLÄDJE!

(25 år)

Ordningsam.

Välplanerade övningar.

Lyhördhet för barnens åsikter.

Våga vara vuxen: man är inte en kompis. Barn behöver vuxna de kan lita på omkring sig.

(8 år)

*God röst och förebildningsförmåga, förmåga att entusiasmera, auktoritet och förmåga att
hålla ordning, förmåga att kunna tala så att barnen förstår. Tempo på övningarna!*

(6 år)

*Tycka om barn. Kunna brukspiano bra. Vara väl förberedd för övningen. Vara nyfiken på ny
repertoar, hänga med. Ha kunskap om barnröster, kunna utveckla barnens röster på ett bra
sätt. Detta sista tycker jag inte att man fått med sig på utbildningen alls. Man kan känna sig
handikappad på den punkten, som är så viktig.*

(9 år)

*Man behöver tycka om barn, trivas tillsammans med dem, vara lyhörd för vad barnen anser,
när det gäller val av repertoar. Det är också viktigt att vara uppmuntrande, lyfta fram dolda
talanger (”ha känsla för detta”) vara glad och positiv. Verka för ett bra klimat i kören...*

(16 år)

*Vara en bra förebild – vara trygg – lugn – disciplinerad (med barnen) – vara rolig – ha
pondus – vara snäll och rättvis – (kunna) behärska sångerna textligt och rytmiskt – klangligt
– frasering – ha god röst och hållning själv – vara avspänd – vara tydlig och generös, vara
en lyssnande människa*

(29 år)

Sammanfattning

Uppsatsens syfte är att dokumentera hur barnkör och barnkörledarroll i Uppsala stift utvecklats de senaste 15 åren och att ge en bild av dagens läge i stiftets barnkör. Hur upplever stiftets kyrkomusiker, att barnkörledarrollen utvecklats under de senaste 15 åren, och hur upplever man sin arbetssituation idag? Hur ser sångrepertoaren i stiftets barnkör ut? I vilken utsträckning framträder barnkörerna idag med flerstämmig sång? Kan samband påvisas mellan de körledare som låter sina barnkör framträda med stämsång?

En enkät sändes under maj månad år 2004 ut till Uppsala stifts samtliga 181 kyrkomusiker. Vid tiden för enkäten hade 104 av dessa kyrkomusiker ansvar för barnkör. Enkäten riktade sig till de kyrkomusiker, som under någon period de senaste 15 åren haft ansvar för barnkör, och den besvarades av 49 personer.

Den svarande

Merparten av de svarande hade vid tiden för enkäten barnkör i tjänsten. I genomsnitt hade man arbetat med barnkör i 15,5 år. De allra flesta var ensamma om ansvaret för barnkören, men sex personer har uppgivit, att de under körövningarna hade hjälp av en barn- eller ungdomsledare. Intagningsprov tillämpades bara av en körledare, och det var den körledaren som oftast framträdde med flerstämmig sång med sina barnkör. Av de svarande är 69 % kvinnor, och i stiftet som helhet utgör kvinnorna 54 %. I Uppsala stift har fler kvinnor än män barnkör i tjänsten, och vissa enkätsvar kan tolkas som att kvinnor har ett något större engagemang i frågor som rör barnkör. De kvinnliga kyrkomusikerna visade t.ex. ett större intresse än de manliga kyrkomusikerna för fortbildningsdagar avseende barnkör, och i den grupp körledare, som flitigast framträder med stämsång, finns ingen man med.

Utbildning och fortbildning

Vad gäller de svarandes utbildning visar enkätsvaren, att många av Uppsala stifts kyrkomusiker har en bredd i sitt kunnande och flera utbildningar. Av körledarna i undersökningen har 92 % en kyrkomusikalisk utbildning: 80 % kantorer och 12 % organister. Fyra musiker har annan musikalisk grundutbildning. Hela 33% av kyrkomusikerna har utöver kyrkomusikerutbildningen ytterligare minst en yrkesutbildning (i flera fall ytterligare en musikutbildning). De svarande har haft möjlighet att inte enbart nämna musikutbildningar och det är tydligt att flera av de svarande anser, att man som körledare har nytta av pedagogiska

utbildningar av annat slag. Många har dessutom gått enstaka kurser av olika slag, som de ansett sig ha nytta av i barnkörledarrollen.

Av enkätsammanställningen kan man utläsa, att utbildning och fortbildning ger resultat i form av mer flerstämmig sång i barnkörerna. Om man delar in de svarande i grupper, utifrån hur ofta man låtit sin barnkör framträda med stämsång, framgår att de körledare som mest frekvent låtit barnkören sjunga i stämmor, har en bred utbildning med i flera fall flera yrkesutbildningar. Det är en liten grupp på sex personer, där två har organistexamen och fyra har kantorsexamen. Av de sex har fyra stycken ytterligare minst en yrkesutbildning. Av de övriga två har en, utöver sin grundutbildning, många kurser och seminarier, och den andra har utbildning i brukspiano i ett år.

Även andra skillnader kan iakttas mellan körledare som låtit sin barnkör framträda med sång i minst två stämmor sex eller flera gånger – i uppsatsen kallad ”6 eller flera-gruppen” - och svarandegruppen som helhet:

- Man har lång erfarenhet av arbete med barnkör. I medeltal har man arbetat med barnkör 24 år. Detta ska jämföras med att medeltalet för hela gruppen låg på 15 år.
- Alla utom en av dem hade använt Agnestigs och Høybyes sångsamlingar, oftast 2-3 gånger den aktuella tiden. I gruppen som helhet hade 65 % inte använt sig av Agnestigs Diskantenhäften³⁴ och 80 % inte använt sig av Høybyes sångsamlingar³⁵.
- Alla körledarna i denna grupp hade använt sig av kanonsånger och i betydligt större utsträckning än svarandegruppen som helhet.
- Alla körledarna i gruppen hade framfört musikaler med barnkören och vid fler tillfällen än svarandegruppen som helhet.
- Man framträdde också oftare i sammanhang där musiken utgjorde det huvudsakliga inslaget och i sammanhang utanför hemorten.
- Alla i gruppen anser att barnkörarbetet är mer tidskrävande idag än för 15 år sedan.
- Alla i gruppen är kvinnor.
- Man är inte lika nöjd med det musikaliska resultatet vid barnkörens framträdanden som svarandegruppen som helhet.

Vad gäller ämnet barnkör i den kyrkomusikaliska grundutbildningen har de svarande uttryckt stort missnöje: 31 % har skrivit att de saknat allt eller väldigt mycket som rör barnkör i utbildningen. Övriga svarande har angett vad de konkret saknat, framför allt kunskap om

³⁴ Agnestic 1976-1978, *Diskanten* 1-3, Agnestic 1981, *Diskanten* 4 och Agnestic 1988, *Diskanten* 5-8.

³⁵ T.ex. Høybye 1984, *Zick zack*, Høybye 1986, *Papegojboken* och Høybye 1993, *Paraplyboken*.

barn och barnrösten, barnpsykologi, repertoarkännedom, metodik och praktik. Endast fem personer har uppgivit sig nöjda med utbildningen; tre av dem är män. Missnöjet med den låga prioritet ämnet barnkör givits i utbildningen gäller oavsett när den svarande utbildats.

Många av körledarna har uppgivit att de gått kurser av olika slag med inriktning på barnkör. Inte bara brister i den kyrkomusikaliska grundutbildningen kan tänkas vara anledning till detta; att vara körledare är ett ensamt arbete och att man med jämna mellanrum behöver ”fylla på” framkommer även i Linda Gustafssons C-uppsats *Konsten att vara körledare*³⁶. De svarande har även i den undersökningen hög utbildningsnivå, men ändå var intresset för fortbildning mycket stort.

Framförda sånger

En majoritet, 64 %, av de svarande sjunger aldrig eller ytterst sällan i stämmor med sin barnkör, 16 % svarade att de lät sina barnkörer framträda med sång i minst två stämmor 2-3 gånger det undersökta året, och 20 % lät sina barnkörer framträda med minst tvåstämmig sång vid 4 eller fler tillfällen. Endast fyra personer har uppgivit att de någon eller flera gånger låtit sin barnkör sjunga i tre eller flera stämmor. Carl-Bertil Agnestic och John Høybye har bågge enkla metoder för hur man kan lära ut stämsång, men deras sångsamlingar används inte i så stor utsträckning i Uppsala stift: 65 % av de svarande musikerna uppgav att de inte någon gång under den aktuella tiden använt Agnestic's Diskantenhäften³⁷, och 80 % har inte använt Høybyes häften³⁸. Inte heller använder sig Uppsala stifts kyrkomusiker i så stor utsträckning av solmisering vid inläring av sånger: 80 % av svarandegruppen uppger att de inte använt sig av den metoden under den undersökta perioden.

”Svängiga låtar” och gospel är vanligare att man sjunger: 64 % av körledarna har under den undersökta tiden låtit barnkören framträda med gospel eller gospelliknade sånger. Likaså framträder stiftets barnkörer ofta med kanonsånger och musikaler.

Ungefär 85 % av körledarna uppger att barnkören åtminstone en gång framträtt i ett sammanhang där musiken utgjort det huvudsakliga inslaget, och 31 % har vid minst ett tillfälle sjungit utanför hemorten.

³⁶ a.a.

³⁷ a.a.

³⁸ a.a.

Ett tidskrävande arbete

En majoritet, 77 %, av de svarande uppger, att barnkörarbetet är mer tidskrävande idag än för 15 år sedan. De förklaringar till detta som gått att utläsa ur de öppna svaren i enkäten är följande:

- Man lägger ned mycket tid på att förbereda sig väl, så att man har så mycket som möjligt av vad som ska göras under en körövning i huvudet och snabbt kan kasta om i planerna , om det behövs.
- Fler barn idag än för 15 år sedan är okoncentrerade och har problem av olika slag, vilket innebär att körledaren ibland får fungera som ett slags kurator.
- Man tar sig tid att leta lämplig repertoar, inte sällan efter barnens önskemål, och försöker lära sig olika musikstilar.
- Man skriver själv stämmor och arrangerar sånger för barnkören.
- Eftersom mycket få anser sig, i den kyrkomusikaliska grundutbildningen, ha fått de kunskaper och färdigheter de tycker sig behöva för att leda barnkör, får man lägga tid på fortbildning och kurser.

Ett roligt arbete

Hälften av svarandepersonerna har uppgivit att man oftare sjöng stämsång med barnkören för 15 år sedan, och 55 % av dem upplever det inte som en lätt uppgift att få barnen mellan 10 och 12 år att stanna kvar i kören. De yngre sångarna är lättare att behålla i kören.

Trots att barnkör tar mycket tid, att man tidigare kunnat sjunga oftare i stämmor med kören och att man får kämpa för att behålla de äldre barnkoristerna, upplever ändå många av de svarande musikerna arbetet som roligt: 44 % av körledarna anser, att barnkörarbetet är roligare idag än för 15 år sedan. En av anledningarna till detta kan vara att det är ett mycket uppskattat arbete. Hela 90 % av svarandegruppen uppger att de ofta får uppskattning för sitt arbete med barnkören. Varifrån uppskattningen kommer framgår inte av enkätsvaren, men en av de svarande har kommenterat sitt ställningstagande: ”Gäller frågan uppskattning från arbetsgivaren är den minimal. Från församling, föräldrar m.m. kommer uppskattande ord nu och då”. Andra anledningar till att barnkörarbetet upplevs som positivt kan utläsas i *Öppna svar*, där flera av de svarande anser, att barnkörarbetet idag är mer fritt än tidigare, man uppskattar nytt, roligt sångmaterial som finns att tillgå, och det upplevs som positivt, att gudstjänster idag, mer än tidigare, utformas med tanke på barnen.

Öppna svar

I ett par frågor i slutet av enkäten gavs körledarna möjlighet att fritt formulera sina tankar om barnkör. Först uppmanades körledarna att kortfattat beskriva, hur de upplever att arbetet som barnkörledare utvecklats under den period de arbetat med barnkör. Det som tydligast uttrycks är att sångerna man väljer att sjunga med sin barnkör förändrats mot populärmusikhållet. Nedan följer en sammanställning av de mest frekventa synpunkterna.

- Barnkörerna sjunger idag gospel, svängiga låtar, schlagrar och framträder ofta med musikalier.
- Dagens barn är mer okoncentrerade och stressade och har många fritidssysselsättningar.
- Åldrarna på barnkoristerna har sjunkit.
- Det är svårare att lära ut stämsång idag, och man får arbeta mer med röstvård, då fler sångare idag har slitna och sångovana röster.
- Man känner sig säkrare och tryggare i sin körledarroll i dag.
- Man upplever en större frihet i arbetet idag.

En annan fråga med möjlighet till fritt svar löd: Vilka egenskaper anser Du vara viktiga för en bra barnkörledare? Av svaren kan man utläsa vissa likheter med svaren Gustafsson fått på sin öppna fråga om vad som är kännetecknande för en bra körledare i *Konsten att vara körledare*³⁹. I Gustafssons sammanställning var ”entusiasmera”, ”inspirera” och ”lyhördhet” de mest frekventa orden för att beskriva en bra körledare och i mina svar var orden ”glad”, ”positiv” och ”lyhörd” de vanligaste beskrivningarna för en bra barnkörledare. Att en barnkörledare även måste tycka om barn, var dessutom i min undersökning lika frekvent som ovanstående beskrivningar. Drygt en femtedel av de svarande betonade vikten av att vara väl förberedd inför körövningen och att ha en genomtänkt plan för arbetet. Flexibilitet, improvisationsförmåga och förmåga att umgås med barn förekommer i knappt en femtedel av svaren. Musikalitet, goda sångkunskaper, kännedom om sångteknik, pedagogisk förmåga och högt tempo i repetitionsarbetet förekommer också i några svar, men liksom i Gustafssons sammanställning intar de rent musikaliska kommentarerna en mer tillbakadragen plats, och förmodligen tar många av de svarande musikalisk kompetens för given.

³⁹ a.a.

Slutdiskussion

Det faktum att så många av svarspersonerna bedömer arbetet med barnkör som mer tidskrävande i dag än för 15 år sedan, har satt mina tankar i rörelse. Det föll sig naturligt, då jag även är utbildad lågstadie- och speciallärare och tidigare har arbetat inom skolan, att fundera över hur neddragningarna på personal inom skolan och musikämnets allt svagare ställning inverkat på utvecklingen av Svenska kyrkans barnkör. Inledningsvis nämndes att det påvisats ett samband mellan kronisk heshet och den tid som barn vistas i stora grupper. I många sammanhang konstateras att barn idag under stora delar av dagen vistas i stora klasser och i buller. Man kan t.ex. på Arbetslivsinstitutets hemsida⁴⁰ läsa att arbetssituationen i skolan ”präglas starkt av sparkrav med större klasser, färre lärare och färre som jobbar med elevernas hälsa”. Märkligt nog går detta inte att bekräfta med den statistik som Skolverket⁴¹ tillhandahåller. Vad som går att utläsa är följande: Mellan läsåren 1991/92 och 1994/95 steg det genomsnittliga antalet elever per klass i grundskolan från 21,6 till 22,1. För senare läsår har man enligt undervisningsråd Britt-Inger Stoltz på Skolverket⁴² inte funnit det vara ett rättvist mått att använda sig av, då kommunerna från 1991 själva styr upp undervisningen. Antal lärare per 100 elever är ett annat mått och det finns tillgängligt i Skolverkets statistik.⁴³ Från läsåret 1992/93 till 1998/99 sjönk antalet lärare per 100 elever från 8,6 till 7,6. På den sistnämnda nivån höll sig lärartätheten till läsåret 2001/02, då medelvärdet steg till 7,8. Åren därefter har ökningen fortsatt för att 2003/04 vara 8,0. Man måste dock ha i åtanke att antal lärare per 100 elever inte är ett mått på i hur stora klasser/grupper eleverna befinner sig, då ju lärarna kan dela upp eleverna i grupper utifrån lokala situationer och elevernas behov och välja att vara flera lärare på en större grupp. I de flesta fall torde fler lärare per grupp också resultera i lägre bullernivå, men inget mått jämförbart med klasstorlek finns alltså nu.

När det gäller fritidshem kan man av Skolverkets statistik⁴⁴ utläsa att 32 % av barnen mellan 5 och 12 år var inskrivna på fritidshem år 1998. År 2003 hade andelen stigit till 39 %. Det ser kanske inte så mycket ut, men i åldrarna mellan 6 och 8 år ligger andelen på mellan 74 och 80,5 %. Mellan samma år ökade antalet barn per fritidshem från 52 till 72. Eftersom barnen i de allra flesta fall sjunger i kyrkans barnkör på fritiden innebär detta att en

⁴⁰ <http://www.arbetslivsinstitutet.se/skolliv> Besökt 2005-01-24.

⁴¹ <http://www.skolverket.se> Besökt 2005-01-24.

⁴² Stoltz 2005-01-20.

⁴³ a.a.

⁴⁴ a.a.

stor del av våra sångare vistats i en mycket stor grupp före körövningen.

Förutom att barnkörledarna fått allt fler barn i körerna som har problem med sina röster, framkommer i enkätsvaren även andra svårigheter, som kan ha delar av sina förklaringar i de stora barngrupperna: många av körledarna upplever dagens barn som okoncentrerade och stressade. Dessutom får många kämpa för att behålla sina körbarn i åldrarna 10-12 år. Detta borde uppmärksammas. De flesta, 88 %, av barnkörledarna i min undersökning är ensamma om ansvaret för barnkören. Det kan kännas tungt, om kören är stor och många av barnen behöver speciell uppmärksamhet och hjälp. Kyrkomusikern har kompetens, men i vissa fall behöver man vara två vuxna, om tiden med körbarnen ska kunna användas effektivt, och man ska slippa känna sig otillräcklig.

Är det körbarnens låga genomsnittsålder som gör att få körledare idag kan sjunga i stämmor med sina körbarn? Eller saknas det kanske helt enkelt sångsamlingar med stämsånger som tilltalar dagens barn? Att flera körledare uppgivit att de själva arrangerar sånger kan vara ett tecken på det. Möjligen kan en förklaring också vara, att man som barnkörledare är så mån om att kunna behålla barnen i kören att man inte gärna tar risken att några väljer att sluta, om man introducerar sånger som inte direkt slår an hos barnen. Hur ser situationen ut på andra håll i landet? Var finns idag väl fungerande barnkörarbete, och hur har man där gått till väga för att lösa svårigheterna? Många frågor väntar på svar.

En mycket tydlig tendens i enkätsvaren är att kyrkomusikerna är väldigt missnöjda med den låga prioritet barnkör har i den kyrkomusikaliska grundutbildningen. Enligt Folke Antonsson⁴⁵, som är lärare i barn- och ungdomskörmetodik vid Musikhögskolan i Piteå, har endast en studerande under årens lopp valt fördjupning i barnkör vid den skolan. Det är möjligt att man inte till fullo förstår vikten och behovet av kunskap och färdigheter i barnkörarbete, förrän man själv är utbildad kyrkomusiker och har eget ansvar för barnkör. Desto större vilar ansvaret då på utbildningsansvariga inom kyrkomusikerutbildningarna.

Det faktum att så många av svarspersonerna bedömer barnkörarbetet som mer tidskrävande idag än för 15 år sedan, borde beaktas när tjänsteinstruktioner för kyrkomusiker med barnkör i tjänsten ses över. Enligt telefonsamtal med Lennart Ericsson⁴⁶, stiftsombud i Uppsala stift, är situationen i stort i Uppsala stift sådan, att kyrkomusikerna i allmänhet har fler timmar för blandad vuxenkör än för barnkör i sin tjänsteinstruktion. Detta kan enligt Ericsson bero på att man fortfarande ofta utgår från den tidigare gällande timberäkningen för kör, där uppgifter

⁴⁵ Antonsson 2005-01-28.

⁴⁶ Ericsson 2005-01-20.

som medlemsantal, tid för repetitioner och större projekt beaktas⁴⁷, och måhända har inte så många av stiftets kyrkomusiker använt sig av möjligheten att föreslå ytterligare grunder för beräkning av tidsåtgång för barnkör. Att merparten av barnkörledarna inom Uppsala stift är kvinnor bidrar säkert också till den lägre timberäkningen; arbete med barn ger som bekant sällan status. Med enkätsvaren i minne kan man tänka sig att det bl.a. behövs mer tid i anslutning till repetitionerna för samtal med körbarn som av olika anledningar behöver extra stöd, mer tid för att leta lämplig repertoar och för andra förberedelser inför körövningarna, mer tid för enskilda lektioner med de körbarn som har problem med sin röst, mer tid för samarbete med skola/fritids och slutligen tid för att göra egna arrangemang/sånger, när man inte hittat några lämpliga sångarrangemang/sånger för sin barnkör.

Det är hög tid att prioritera upp barnkörverksamheten inom Svenska kyrkan. Barnen är vår framtid; dagens barnkorister är morgondagens vuxenkorister och kyrkomusiker. Vill vi att Svenska kyrkan även i framtiden ska kunna erbjuda körsång av god kvalitet och ha välutbildade kyrkomusiker runt om i landet, måste det återspeglas i vårt barnkörarbete idag och i timfördelningen i kyrkomusikertjänsterna. Det borde dessutom vara en självklarhet att inte bara kyrkans barn- och ungdomsledare får arbeta två och två, utan även kyrkomusikern bör få någon att samarbeta med i det musikaliska barnarbetet. Barnkörledarna behöver också uppmuntras, även från arbetsgivaren, att fortbilda sig i ämnet barnkör för att på bästa sätt möta dagens barn. Enligt min sammanställning har de körledare som idag kan låta sina barnkörer framträda med flerstämmig sång så gott som alla en bred utbildning med en pedagogisk utbildning av något slag utöver den kyrkomusikaliska utbildningen. Det visade sig också att högre kyrkomusikalisk utbildning inte med automatik leder till högre kvalitet på barnkörsången. Här skiljer sig resultaten från vad som tidigare framkommit i undersökning av kyrkomusikers arbete och där välutbildade kyrkomusiker i städer är de som har de högsta ambitionerna för sina vuxenkörer.⁴⁸ Min undersökning tyder på att den som vill vara kompetent och välutbildad barnkörledare idag, själv måste ta initiativ och gå kurser och utbildningar som står till buds utanför de grundläggande kyrkomusikaliska utbildningarna.

Sammanfattningsvis kan konstateras att Uppsala stift har många välutbildade och engagerade barnkörledare i sina led. Man önskar att Uppsala stift och dess församlingar skulle förmå att visa sin uppskattning inför det stora arbete som bedrivs, bl.a. genom att ta kyrkomusikernas uppgifter, om att arbete med barnkör är tidskrävande, på största allvar.

⁴⁷ Tidigare beräkningsgrunder för timberäkning av kör gällde fram till 1995.

⁴⁸ Bromander 2002.

Käll- och litteraturförteckning

Källor

Otryckta källor

49 enkätsvar, Eva Larsson-Westin, Valbovägen 254, Valbo.

Tryckta källor

Agnestig, Carl-Bertil 1976-1978. *Diskanten 1-3*. Stockholm: Verbum i samarbete med Sveriges Kyrkliga Studieförbund och Ung kyrkomusik.

Agnestig, Carl-Bertil 1981. *Diskanten 4*. Stockholm: Skeab.

Agnestig, Carl-Bertil 1988. *Diskanten 5-8*. Stockholm: Verbum Förlag AB i samarbete med SKS/Sveriges Kyrkliga Studieförbund.

Høybye, John 1984. *Zick zack*. Stockholm: AB Nordiska Musikförlaget/Edition Wilhelm Hansen i samarbete med Sveriges Kyrkliga Studieförbund.

Høybye, John 1986. *Papegojboken*. Stockholm: AB Nordiska Musikförlaget/Edition Wilhelm Hansen.

Høybye, John 1993. *Paraplyboken*. Stockholm: Sveriges Körförbunds Förlag.

Intervjuer

Antonsson, Folke 2005-01-28. Telefonintervju.

Ericsson, Lennart 2005-01-13. Telefonintervju.

Stoltz, Britt-Inger 2005-01-20. Telefonintervju.

Elektroniska källor

Mailkontakt under februari-mars 2005 med Erika Andersson, forskningsassistent vid Svenska kyrkans avdelning för utbildning, forskning och kultur och handläggare för Svenska kyrkans statistikdatabas.

Arbetslivsinstitutet
<http://www.arbetslivsinstitutet.se/skolliv> Besökt 2005-01-24.

Skolverket
<http://www.skolverket.se> Besökt 2005-01-24.

Svenska kyrkan
<http://www.svenskakyrkan.se/statistik/korer.html> Besökt 2005-02-15.

Litteratur

Brodin, Gereon 1961. "Solmisation". *Musikordboken*. Stockholm: Bokförlaget Forum AB, sid.214-215.

Bromander, Jonas 1997. *En folkrörelse med många röster - en studie av Svenska kyrkans körverksamhet*. [TRO & TANKE/Supplement 1/1997.] Uppsala: Svenska kyrkans forskningsråd.

Bromander, Jonas 2002. *Rum för röster. Sociologiska analyser av musiklivet inom Svenska kyrkan, som det uppfattas av kyrkobesökare, kyrkomusiker och kyrkokorister*. Stockholm: Verbum Förlag AB. [Boken ingår i Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådets programsatsning på temat Stat-Människa, som genomförs inom ramen för regeringens uppdrag till rådet att svara för ett forskningsprogram för Forskning om offentlig sektor.]

Jonas Bromander, Gunnel Fagius och Cathrine Ingman 2003. *Kyrkan mitt i musiklivet. Utredningen om kyrkomusikens ställning som en del av det offentliga musiklivet i Sverige. Bilaga*. [Svenska kyrkans utredningar 2003:3.] Västerås: Svenska kyrkan, Kyrkostyrelsen.

Fagius, Gunnel 2001. *Hur sjunger barnen i barnkören? Sångsätt, repertoar och pedagogisk avsikt i inspelningar med en barnkör 1953 under ledning av John Norrman*. D-uppsats i musikvetenskap. Uppsala: Institutionen för musikvetenskap vid Uppsala universitet.

Fagius, Gunnel och Larsson, Eva-Katharina redaktörer, 1990. *Barn i kör. Idéer och metoder för barnkörledare*. Stockholm: Verbum förlag AB.

Franzén, Bengt 1979. "Solmisation". *Sohlmans musiklexikon*, bd 5, sid.415.

Gustafsson, Linda 2001. *Konsten att vara körledare. En undersökning av körledares situation i Sverige år 2000*. D-uppsats i musikvetenskap. Uppsala: Institutionen för musikvetenskap vid Uppsala universitet.

Hillås, Lars och Qviström, David 2004. "Antalet utträden slår rekord". *Kyrkans tidning*, nr 49, sid. 2.

Kyrkoordning – med angränsande lagstiftning för Svenska kyrkan, 2002. Stockholm: Verbum Förlag AB. 17 kap. Gudstjänstliv, § 9 o. § 10.

Reimers, Lennart 1990. "Barnkören i historiskt perspektiv". *Barn i kör. Idéer och metoder för barnkörledare*. Stockholm: Verbum förlag AB, sid.168-181.

Sagvik, Stellan 2004. "Preludium". *Tidningen Körsång*, nr 1, sid.3.

Sohlmans musiklexikon, 1977. "Kör: Körbesättningar" (osign.). Stockholm: Sohlmans Förlag AB. bd 4, sid. 237.

Soller, Barbro 1996. "Barn i buller förstör sina röster". *Forskning och framsteg* nr 6, sid. 40.

Stifts-, kontrakts- och församlingslista 1989, Stift:Uppsala. Svenska kyrkan.

Svenska kyrkan 2003. *Kyrkan mitt i musiklivet. Utredningen om kyrkomusikens ställning som en del av det offentliga musiklivet i Sverige*. [Svenska kyrkans utredningar 2003:3.] Västerås: Svenska kyrkan, Kyrkostyrelsen.

Tobin, Henrik et al. (red.) 2001. *Musiken i Svenska kyrkans församlingar*. Svenska kyrkans musikråd 2001. På uppdrag av Svenska kyrkans församlingsnämnd. Stockholm: Verbum Förlag AB.

Bilagor

Enkäten

Diagram och enkätsvar

Enkätundersökning till dig som under de senaste 15 åren någon period arbetat som barnkörledare i Svenska kyrkan i Uppsala stift

Hur många år har Du arbetat som kyrkomusiker? _____

Vilken typ av musikutbildning har Du?

☐ Kantorsutbildning

☐ Organistutbildning

☐ Annan, nämligen _____

Är det något Du saknat avseende barnkör i Din grundutbildning? _____

Har Du någon annan utbildning som Du anser Dig haft nytta av i rollen som barnkörledare? _____

Brukar Du regelbundet delta i fortbildningsdagar avseende barnkör?

☐ Ja ☐ Nej

Leder Du barnkör nu?

☐ Ja

☐ Nej

Om Du svarat nej, vad beror det på?

☐ Barnkör ingår inte i min nuvarande tjänst

☐ Barnkören jag hade har lagts ner på grund av besparingar

☐ Barnkören jag hade upphörde på grund av svikande underlag

☐ Annan orsak: _____

Leder/Ledde Du barnkörövningarna huvudsakligen ensam?

☐ Ja

☐ Nej

Om Du svarat nej, vem är/var med Dig på övningarna?

☐ Annan kyrkomusiker

☐ Barn- eller ungdomsledare

☐ Förälder

☐ Körsångare

☐ Annan person: _____

Har/Hade Du intagningsprov av något slag?

☐ Ja ☐ Nej

Frågorna fortsätter på baksidan!

**Vid hur många
framträdanden under
det senaste året har
barnkören sjungit**

Ingen
gång

1
gång

2-3
gångar

4-5
gångar

6 eller
flera
gångar

i minst två stämmor?

☐
☐
☐
☐
☐

i tre eller flera
stämmor?

☐
☐
☐
☐
☐

stämsång ur något av
Diskanten-häftena?

☐
☐
☐
☐
☐

stämsång ur någon av
Høybyes
sångsamlingar?

☐
☐
☐
☐
☐

gospel eller
gospelliknande
sånger?

☐
☐
☐
☐
☐

sånger som har lärts in
enligt någon typ av
solmisation?

☐
☐
☐
☐
☐

i kanon?

☐
☐
☐
☐
☐

i en musikal?

☐
☐
☐
☐
☐

sånger utan kyrklig
anknytning?

☐
☐
☐
☐
☐

i ett sammanhang där
musiken utgjort det
huvudsakliga inslaget?

☐
☐
☐
☐
☐

i ett sammanhang
utanför hemorten?

☐
☐
☐
☐
☐

Tag ställning till nedanstående påståenden. De fyra första gäller endast den som haft barnkör i minst 15 år.

	Stämmer inte alls	Stämmer ganska dåligt	Stämmer varken bra eller dåligt	Stämmer ganska bra	Stämmer helt och hållet
Barnkör är roligare idag än för 15 år sedan.	☐	☐	☐	☐	☐
Barnkörarbetet är mer tidskrävande idag än för 15 år sedan.	☐	☐	☐	☐	☐
Det är lika lätt att få barn att sjunga sånger om Gud idag som för 15 år sedan.	☐	☐	☐	☐	☐
Barnkören sjunger lika ofta i stämmor idag som för 15 år sedan.	☐	☐	☐	☐	☐
Det är lätt att få barnen mellan 7 och 9 år att stanna kvar i kören.	☐	☐	☐	☐	☐
Det är lätt att få barnen mellan 10 och 12 år att stanna kvar i kören.	☐	☐	☐	☐	☐
I den församling jag arbetar kan barn som "vuxit ur" barnkören fortsätta i en annan kör.	☐	☐	☐	☐	☐
När barnkören medverkar anpassas gudstjänsten efter barnen.	☐	☐	☐	☐	☐
Vi brukar fika i samband med barnkörövningen.	☐	☐	☐	☐	☐
Jag känner mig oftast nöjd med det musikaliska resultatet vid framträdanden med barnen.	☐	☐	☐	☐	☐
Jag får ofta uppskattning för mitt arbete med barnkören.	☐	☐	☐	☐	☐

Hur många år har Du arbetat med barnkör? _____

Vilket år hade Du Din första barnkör? _____

Beskriv kortfattat hur Du upplever att Ditt arbete som barnkörledare utvecklats under de år Du arbetat.

Vilka egenskaper anser Du vara viktiga för en bra barnkörledare?

☐ Kvinna

☐ Man

Vilket år är du född? 19 _____

Hur skulle Du karaktärisera den ort där Du arbetar som kyrkomusiker? (*Om Du arbetar på flera olika orter: välj den där Du har/har haft barnkör eller en av dem där Du har/har haft barnkör.*)

☐ Stad

☐ Tätort

☐ Landsbygd

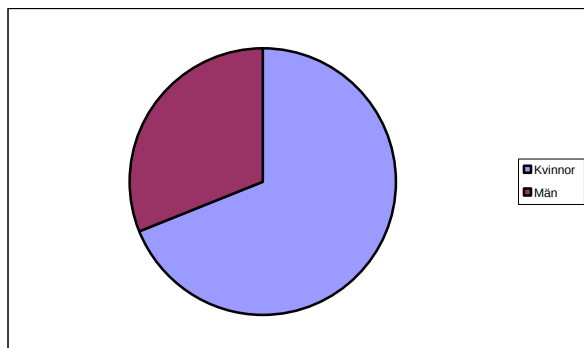
Hur många medlemmar har den församling Du arbetar i? (*Om Du arbetar i flera församlingar: välj enligt ovanstående.*) _____

*TACK för att Du tagit Dig tid att besvara denna enkät!
Om det är något Du vill tillägga går det bra att göra det här nedan.
Lägg gärna med ytterligare papper om utrymmet är för litet.*

Diagram och enkätsvar

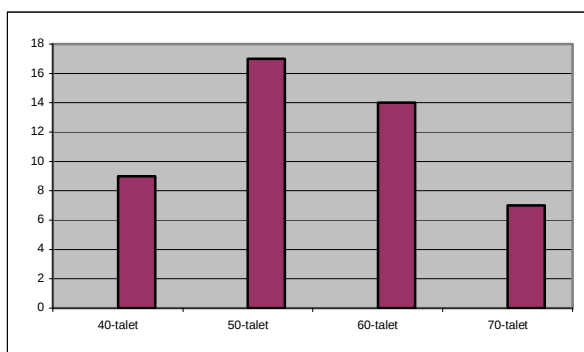
Diagram

Diagram 29 - Könsfördelning

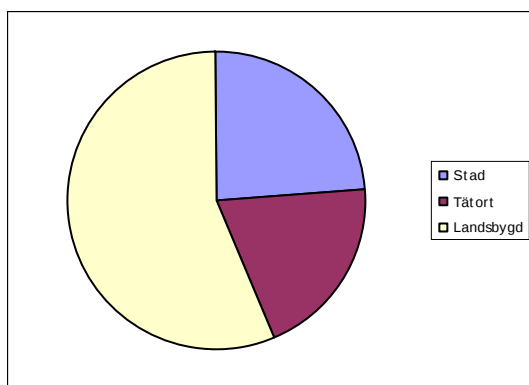
34 av de svarande är kvinnor och 15 är män. Fördelningen i procent blir 69 % kvinnor och 31 % män.

Diagram 30 - Födelseår

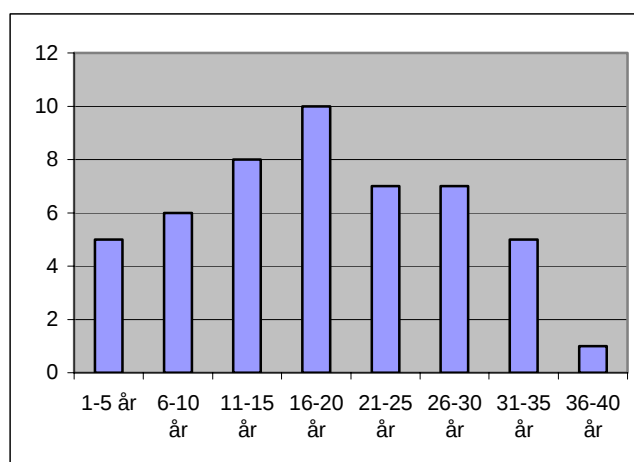
De flesta är födda på 50- och 60-talen. 2 personer har inte svarat på frågan.

Diagram 31 - Ortstyp

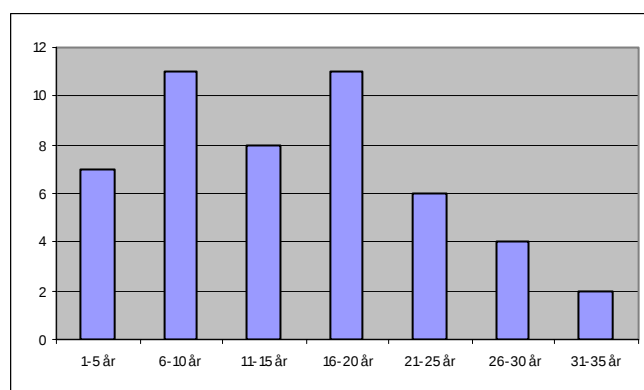
De svarande fick välja mellan Stad, Tätort och Landsbygd och 20 % valde Tätort, 24 % Stad och 57 % Landsbygd. En person markerade både Tätort och Landsbygd och därför blir procentsumman 101.

Diagram 32 – Antal år som kyrkomusiker

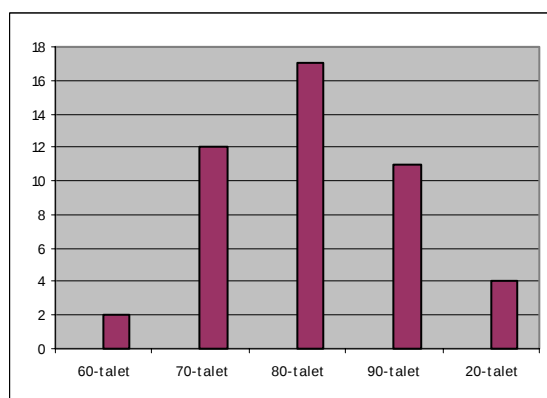
Den som arbetat kortast tid, har arbetat två år och den som arbetat längst tid har arbetat 38 år. Genomsnittet ligger på 18,5 år som kyrkomusiker.

Diagram 33 – Antal år med barnkör

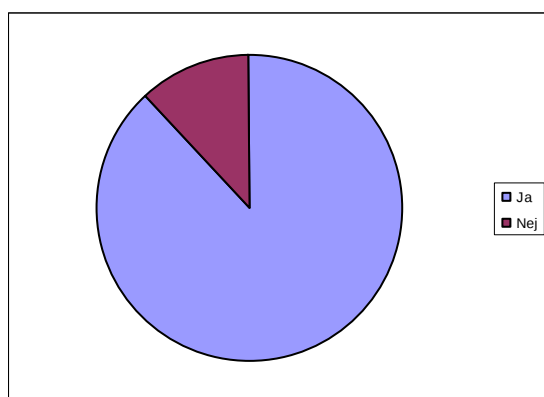
De svarande har uppgett att de arbetat med barnkör i som minst 1 år och som mest 35 år. Genomsnittet ligger på 15,5 år med barnkör.

Diagram 34 – Första året med barnkör

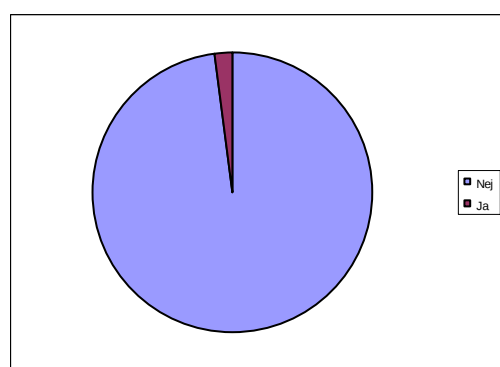
Svaren varierar från 1969 till 2002. Tre personer svarade inte på frågan.

Diagram 35 – Ensamt ansvar

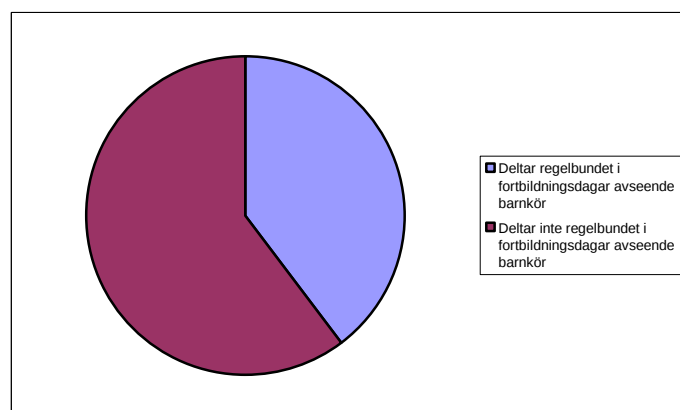
44 svarade ja på frågan (88 %) och 6 svarade nej. En person har svarat både ”Ja” och ”Nej”, då hon har/hade medhjälpare till en av sina körer.

Diagram 36 - Intagningsprov

Endast en av de svarande tillämpar någon form av intagningsprov.

Diagram 37 – Fortbildning avseende barnkör

Av de tillfrågade deltar 40 % regelbundet i utbildning avseende barnkör.

Enkät svar

Nedan följer en sammanställning av vad de svarande, som inte citerats i kapitlet *Sammanfattning och analys* under rubriken *Öppna svar*, skrivit om hur arbetet som barnkörledare utvecklats under den period den svarande arbetat med barnkör. Inom parentes anges hur många år den citerade haft barnkör. För att läsa samtliga svar, läs vidare i kapitlet *Sammanfattning och analys*.

Jag har haft stor frihet att utforma arbetet som det passar mig. Har successivt höjt kvalitén under åren.

(16 år)

Annat musikspråk, lättsamma gudstjänster.

(15 år)

- Jag gör musikaler varje år, vilket jag inte gjorde för 20 år sedan.

- Det krävs mer arbetet att planera en bra uppsjungning.

- Viktigt med bra gudstjänster/musikgudstjänster när barnen och deras föräldrar kommer till kyrkan. Det ska kännas givande för dem.

(25 år)

Fascinationen tryter!

(7 år)

*lära sig ny repertoar, häftigare – svängigare
arbeta mer med rörelser – utantill – profana låtar
mindre med visor*

(20 år)

Mer inriktat på barnkör, då tjänsten de 10 senaste åren haft den profilen, med möjlighet till utveckling av barnkörerna på eget initiativ.

(16 år)

Repertoar, breddning och utvidgning

Mera röstvård

Mera socialt baserade, grundligare planeringar och mål. Mera bekymmer att fungera allteftersom men ser problemen tydligare.

(15–20 år)

Eftersom jag arbetat med barnkör vid två olika tillfällen, 1986-1988, 1998-2004, skulle jag vilja påstå att barn i regel har sämre sångteknik nu än på 80-talet. Av mig krävs det mer att jag kan olika musikstilar: pop, rock, gospel, klassiskt, folkmusik. Jag får jobba mer med sångteknik än förut och har svårare att lära dem flerstämt. Det finns idag en tendens att barn (speciellt pojkar) blir retade i skolan för att de sjunger. Det räknas som töntigt.

(8 år)

På den tjänst jag var på accepterades bara manliga medarbetare, därför upplevde jag ingen utveckling av mitt arbete.

(10 år)

Det känns som om barnen är oroligare nu. Går åt mer tid till att vara ”kurator”. Kan också bero på att jag blivit äldre som det känns tyngre på nåt sätt.

(20 år)

Eftersom jag saknar utbildning fick jag prova mig fram och se vad som fungerade. Naturligtvis blev jag bättre och mer van, men det var svårt och ganska jobbigt.

(6 år)

Tryggare i sin roll som

(10 år)

Eftersom jag inte har arbetat så länge så har jag inte hunnit se någon skillnad ännu.

(2,5 år)

Jag hade barnkör under en kort på hösten och på våren, så det är väldigt svårt för mig att svara på den här frågan.

(1 år)

Jag har blivit säkrare, hittat bättre repertoar och vågar ställa högre krav på barnen.

(3,5 år)

Efter mitt uppehåll 00-03, tjänstledig och barnledig, har vi bytt kyrkoherde och jag har fått mycket mer fria händer och fler tillfällen att sjunga, då vi nu har familjegudstjänster regelbundet.

(4 år)

En del av barnen har följt kören sen jag började och det vore bra om man kunde erbjuda dom någonting mellan 13-15 års ålder. För stora för barnkör och för små för ungdomskören, även om de naturligtvis får vara med där.

(5 år)

Arbetsledning och förtroendevalda är inte alls överens om vad man vill med barnverksamheterna på min nuvarande arbetsplats. Målen är otydliga. Därför är det tungjobbat. Skolledningen på orten är inte intresserade av samarbete med kyrkan. Detta har känts bättre tidigare, på mina tidigare tjänsteplatser.

(5 år)

Mycket beror det på vilken församling man arbetar i, om barnkörarbetet är prioriterat eller inte. Jag har lärt mig mer och utvecklats under åren, men jag har fortfarande mycket mer att lära.

(9 år)

Barnkörsarbetet går mycket upp och ner, tycker jag. Ibland har man många barn, ibland bara få. Det som speglar mina svar här är att det senaste året har jag endast haft 4-5 barn som gått i förskolan – 1:a klass. För 5 år sedan var situationen en helt annan med ”fortsättningskör” och flerstämmighet. Till hösten räknar jag med att starta en ungdoms/flickkör.

(10 år)

Från att inte ha vågat till att våga leda barnkör! Mer säker på mig själv.

(4 år)

Breddats – till att innehålla mer drama, projekt, musikal etc.

Svårare nu att ”konkurrera” med alla andra aktiviteter som barnen har.

(11 år)

Jag tycker nog att jag har blivit en mer avslappnad och lyhörd ledare med åren.

(16 år)

Har lärt mig förstå hur barn fungerar och tänker.

(15 år)

Har blivit mera pedagogisk, mindre rädd, men det beror också på att numera har jag hjälp.

(15 år)

Genom fortbildningskurser, kontakt med kollegor. Naturligtvis personlig utveckling. Jag jobbade i samma församling i 13 år och det betydde mycket för utvecklingen av barnkör.

(18 år)

Jag kan jobba lugnare idag. Det går att ta en liten paus emellan sångerna. Jag skapar mer musik med barnen idag. Men barnen är oxå mer otåliga och det gäller att ligga ett steg före dem så ”dötiden” inte blir för lång.

(20 år)

Barnen är mer ombytliga ”slutar” och ”börjar” i kören flera gånger per termin.

(21 år)

Fler och fler aktiviteter, t.ex. idrott och hästar, som barnen har att välja på, kanske därför färre barn väljer barnkör. Föräldrar som är allt mindre intresserade av kristendomen och kyrkan överhuvudtaget gör att de inte heller är intresserade av en barnkör som sjunger i kyrkan.

(25 år)

Mer krävande, mer inspirerande, jobbigare.

Mer varierad repertoar – nu även gospel, musikalmusik, pop- och schlagerlåtar.

(15 år)

Kul! Mycket beroende av nytt material som finns att tillgå.

(15 år)

Jag har blivit bättre och säkrare som barnkörledare.

(23 år)

Nedan följer en sammanställning av vad de svarande som inte citerats i kapitlet *Sammanfattning och analys* under rubriken *Öppna svar*, skrivit om vilka egenskaper den svarande anser vara viktiga för en bra barnkörledare. Inom parentes anges hur många år den citerade haft barnkör. För att läsa samtliga svar, läs vidare i kapitlet *Sammanfattning och analys*.

Karisma och pedagogisk förmåga att lära ut på ett lättsamt sätt.

(28 år)

- *musikalitet*

- *förmåga att hitta "rätt" sånger, som både tilltalar barnen och ligger på rätt (=lagom svår-musikaliska nivå*

- *sinne för rättvisa*

- *lyhördhet*

- *organisationsförmåga*

(20 år)

Att sänka sig till den nivån så att barnen känner att man är en av dem.

(15 år)

Förutom en god utbildning och med musikaliska ambitioner

GLAD

POSITIV

BESTÄMD

OMTÄNKSAM

(25 år)

öppen – glad – kan improvisera – fantisera

Barnkär, lyssna på barnprogram och populärmusik och låta dom sjunga sånt som dom hör till vardags blandat med den sakrala delen.

(20 år)

Tålamod

Leklust

Naturlig – okonstlad personlighet

(7 år)

Ett genuint intresse för barn, lyhördhet och ett öga även för det ”osynliga” barnet, en egen god kroppsmedvetenhet samt sångteknik och en förmåga att på ett ”barnvänligt” sätt förmedla detta.

(16 år)

Frisk.

Arbetskapaciteten.

Målinriktad.

Mångsidig

Tydlig

Stresstålig

Blick för individerna

Lättsam socialt

(15-20 år)

Lyhördhet för barnens önskemål.

(10 år)

Kunna möta barnen där de är, vara ”rolig” men samtidigt bestämd, ge inspiration.

(20 år)

Skärpt, konsekvent, tydlig

(10 år)

Tydlig, våga improvisera, musikaliskt

Planering

Socialt öppen för barnens funderingar.

(2,5 år)

Man ska ha humör, vara glad och ha tålamod.

Man ska tycka om barn och kunna jobba med dem. Det är viktigt att inte ha för höga förväntningar på barn, men att man har klara mål som man vet att man kan nå. Men jobba och använda tiden på ett sätt som de tycker är värdefull.

(1 år)

Pigg, glad, minns hur det var själv när man var liten. Medveten om vilken auktoritet man är. Ärlig, rättvis, socialt anpassad till att umgås med barn.

(3,5 år)

En pedagogisk utbildning och ett positivt sinne.

(4 år)

Lära känna barnen... försöka se var och en, så att de kan utvecklas på bästa sätt.

Kunna hålla ordning, utan att vara för sträng.

Vara strukturerad och tydlig, men samtidigt kunna improvisera, se på barnen vad de klarar av.

Vara positiv, lugn och trygg.

(5 år)

ledarförmåga, entusiasm (kanske inte är någon egenskap...)

(7 år)

Lyhördhet (lyssna på barnen), lekfullhet, förmåga att frånga upp gjorda planer.

Öppen för nya idéer, grundlig musikalisk kunskap, ...tycka om barnen!...

(10 år)

Var dig själv så respekterar barnen dig.

Ha klara och tydliga regler.

(4 år)

Man måste älska barn! Och musik!

(6 år)

*Glädje – att ha roligt själv. Att kunna improvisera, men också att vara väl förberedd.
Tydlighet.*

(9 år)

Lyhördhet, påhittighet, improvisationsförmåga.

(11 år)

Att gilla barn, vara lyhörd för önskemål. Att spela all sorts musik från klassiskt till pop.

(15 år)

*Ha bra pedagogik, vara rolig, kunna ”se” barnen, berömma, vara ”närvarnade”, lära ut
sånger i ”ringen” – sittande bland dem.*

(15 år)

Lyhörd, entusiastisk, väl förberedd.

(18 år)

Envishet, gott humör, stresstålighet, gott minne för namn.

(25 år)

Tålamod

Fantasi

Glädje

(20 år)

Stabil personlighet

Humor

Långsiktig planering

(21 år)

att barnen känner att man tycker om dem
att man lyssnar på barnen
att man hittar rätt nivå på repertoaren
(20 år)

Förmåga att se barnen, var och en, fast de sjunger i grupp.
Pedagogisk talang.
Flexibilitet. Möjlighet att växla mellan körsång och rytmik/rörelse för att hålla även små barn koncentrerade.
(26 år)

Glad, inspirerande, hörsamhet för barnens önskemål och idéer.
(15 år)

Alla!
(15 år)

Att de känner sig trygga, inte bli utpekade, att kunna vara lyhörd, känna stämningen i kören.
(35 år)

Förutom de musikaliska att ta barn i grupp.
(23 år)